

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya

EL CONSELLER MAX CAHNER I L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Amb la mort de Max Cahner, el passat 14 d'octubre de 2013, ha desaparegut el fundador de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Max Cahner i Garcia fou nomenat conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació el 8 de maig de 1980, com a independent, i exercí el càrrec en el govern de Jordi Pujol durant la primera legislatura del Parlament sorgit de les eleccions del mateix any. A ell correspongué, doncs, la tasca fonamental de donar contingut a les competències que l'Estatut d'Autonomia de 1979 havia reconegut a la Generalitat en matèria de cultura en una doble orientació: la represa de la política lingüística i cultural després de la llarga nit del franquisme i la creació de les institucions nacionals de la cultura catalana que havien de ser el suport fonamental d'aquella.

Max Cahner no s'oblidà dels arxius. Les dues principals actuacions o eixos del seu departament en aquest camp van ser, en primer lloc, la creació per decret de 17 d'octubre de 1980 del Servei d'Arxius, i immediatament de l'Arxiu Nacional de Catalunya per decret de 28 de novembre del mateix any. S'ha de recordar que la creació d'un arxiu general per part d'una comunitat autònoma es va donar per primera vegada a Catalunya, l'única autonomia que tenia el precedent de l'*Arxiu General de Catalunya* obra del conseller Ventura Gassol, una institució que va actuar entre els anys 1936 i 1939 i que va tenir una tasca molt important en la preservació del patrimoni documental amenaçat per la guerra.

Mentre que el Servei d'Arxius s'encomanà a Josep Maria Sans i Travé, el primer director de l'ANC va ser Casimir Martí. Ambdós col·laborarien estretament, particularment per la precarietat de mitjans de la nova institució arxivística, que no es consolidaria del tot fins que inaugurà la seu definitiva a Sant Cugat de Vallès l'abril de 1995.

Segons el decret de creació, Max Cahner no volia un arxiu nacional a l'estil de les velles institucions decimonòniques destinades únicament a la conservació dels fons documentals de les institucions històriques. A Catalunya això era irrealitzable perquè una disposició del seu estatut d'autonomia i dels de les comunitats veïnes d'Aragó, València i Balears impedié el traspàs de l'arxiu de la Diputació del General al govern de la Generalitat. Aquest problema encara no s'ha resolt. Mancat del nucli entorn del qual s'havia de bastir en bona lògica l'arxiu nacional, el nou centre s'orientà vers dues funcions molt clares, i així es llegeix en el seu decret de creació: la custòdia de la documentació generada pels òrgans centrals de l'Administració

Editorial

SUMARI

Editorial

El conseller Max Cahner i l'Arxiu Nacional de Catalunya/ 1

Temes

La documentació de la Delegació de la Generalitat a París (1936-1939)/ 2

L'Arxiu Històric de l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE): un testimoni rellevant i directe de la lluita pels Drets Humans i contra la repressió franquista/ 8
Pilar Aymerich, una fotògrafa a l'Arxiu Nacional de Catalunya/ 15

Noticiari

Els papers del CADCI: memòria recuperada/ 19

El fons de Josep Espar i Ticó/ 19

La catalogació del fons bibliogràfic Josep Puig i Cadafalch/ 19

Publicacions/ 21

Ingressos/ 22

Agenda/ 26

de la Generalitat i l'ingrés i conservació de la documentació de caràcter històric que li fos donada o dipositada per particulars. Aquestes circumstàncies prefiguraren una marcada orientació de l'Arxiu Nacional cap al patrimoni documental privat, que al nostre país era i és molt important i que ha convertit el centre en una institució de referència.

Una particularitat del decret de creació no s'ha realitzat segons la previsió de Max Cahner. El text legal possibilitava la creació d'una xarxa d'arxius regionals o comarcals depenent de l'Arxiu Nacional, una previsió que enllaçava amb el disseny del conseller de Cultura durant la Generalitat republicana, Ventura Gassol, que havia previst que els arxius de les futures demarcacions regionals i comarcals s'integressin a l'Arxiu General del 1936. Les conclusions relatives a la futura organització arxivística de Catalunya, acordades en el Congrés de Cultura Catalana celebrat entre 1975 i 1977, anaven en la mateixa direcció. Finalment, però, acabà sent el Servei d'Arxius l'òrgan que desenvolupà aquesta previsió i els arxius comarcals s'anaren creant progressivament a partir de 1982.

La trajectòria que ha tingut l'Arxiu Nacional de Catalunya des de la seva creació, ara farà trenta quatre anys, demostra que la política arxivística dissenyada per Max Cahner anaven en la correcta direcció i que, gràcies a ell, el nostre país disposa avui en dia d'un centre d'arxiu eficaç i obert a la societat, que s'ha de considerar una infra-

LA DOCUMENTACIÓ DE LA DELEGACIÓ DE LA GENERALITAT A PARÍS (1936-1939)

L'any 1986 l'expresident Tarradellas va lliurar al llavors president Pujol una maleta amb documentació financera de la Generalitat del període republicà juntament amb els estats de comptes de la Secretaria General de la Generalitat a l'exili. Aquesta documentació va ingressar a l'Arxiu Nacional de Catalunya el gener de 2001 procedent del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

Les relacions d'ingressos i despeses de la Secretaria de la Generalitat de Catalunya, datades entre 1965 i 1977, és l'única documentació que l'arxiu conserva de la gestió del president Tarradellas a l'exili i forma part del fons ANC 1-511 [Generalitat de Catalunya \(Exili\)](#). Són 13 carpetes que es troben descrites, digitalitzades i es poden consultar per Internet. Els documents detallen els ingressos mensuals i les despeses per diferents conceptes: transport, correu, telèfon, material d'oficina o el capítol de diversos que, entre d'altres, conté les despeses ocasionades pels viatges de caire polític o protocol·lari del president.

La documentació corresponent a la Generalitat durant la Segona República és de tipus financer, produïda per la Delegació de la Generalitat a París entre 1936 i 1939, i forma part del fons ANC 1-001 [Generalitat de Catalunya \(Segona República\)](#). Va ingressar a l'ANC en molt mal estat de conservació. Les taques d'humitat, les pàgines enganxades en bloc, la pèrdua de suport i la seva extrema fragilitat feien impossible la seva manipulació, tractament i lectura. Calia emprendre un procés de restauració i la posterior digitalització dels documents per preservar els originals, essent conscients que alguns eren irrecuperables i que part del text d'altres s'hauria perdut. La tasca de restauració, iniciada el 2009 després d'un tractament de desinsectació, va ser lenta i laboriosa, i fou realitzada per quatre restauradores del Laboratori de l'ANC que la van finalitzar el 2010. A data d'avui, un cop finalitzada la digitalització de la sèrie i el seu tractament i instal·lació definitius, els usuaris poden consultar la imatge dels documents associada a la seva descripció al mòdul de sala de consulta de l'ANC. Tal com es preveia, d'alguns només en queden fragments i altres continuen presentant dificultats de lectura, en major o menor grau, malgrat la seva restauració.

Sobre la Delegació de la Generalitat a París no hem trobat gairebé informació. No va ser una delegació creada oficialment, amb una dependència orgànica i unes funcions establertes per la legislació. Al DOGC no hi

FABRIQUE D'ARMES

THEATE Frères
5, RUE TRAPPES - LIÈGE

Liège, le 16 Mars 1937
tél. 43.16.25

ARMES A FEU DE TOUTES ESPÈCES
POUR TOUS PAYS

M

Doit

500	Mitraillettes Bergmann 9m/m-75 coups	2,800	1,400,000.
500	Milliers de cartouches 9m/m-28 gram.	1,050	525,000.
1000	Parabellums 9m/m-grosse et canon long	1,150	1,150,000.
800	Millies cartouches 9m/m- 28 gram.	1,050	840,000.
50	Mitrailleuses Maxim 7.92- Légères	9,326	466,300.
500	Millies cartouches 7.92- 3 sur bandes	1,050	525,000.
426	Pistolets Walter Allemands -9m/m	700	305,200.
100	Millies cartouches -9m/m -18 gram.	625	62,500.
			5,275,000.

D-154

Pour acquit
Paris, le 16.3.1937
Vanbeef

Defensa 36: 144

Factura d'una empresa belga per la venda d'armes al Departament de Defensa. 1937, març 16. CAT/ ANC 1-1-T-9034 Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*

ha rastre de la seva existència, com tampoc hi consten les persones que figuren a la documentació com a pagadors-delegats de la Generalitat. El paper que utilitzen no du cap capçalera oficial, ni cap segell, i el nom de la delegació sempre apareix escrit a màquina. No obstant, malgrat que sovint s'esmenta l'oficina com a Delegació de la Generalitat a París, moltes altres vegades consta com a Delegació de Finances a París i els seus representants com a delegats de Finances de la Generalitat, tot i que sovint no hi figura cap càrrec.

Així doncs, aquesta era la vinculació i la funció de l'oficina: gestionar les divises situades pel Govern de la Generalitat en diferents entitats financeres estrangeres per a efectuar els pagaments per la compra de mercaderies o per serveis necessaris al país en les circumstàncies excepcionals que estava vivint, i justificar les operacions realitzades mitjançant la deguda gestió comptable.

Segons consta a la documentació, la Delegació va estar activa entre setembre de 1936 i l'11 de març de 1939, i tenia la seva seu al número 4 de la rue Mignard de la capital francesa. Els delegats que hi figuren són Josep Maria Espanya, que intervingué només uns me-

sos, Joan Puig i Ferrer i, especialment, Enric Roig i Querol. Tots tres havien de ser per força persones de confiança del conseller de Finances, Josep Tarradellas, ateses les xifres amb què treballaven i la flexibilitat que s'observa en la disposició de cabals i la realització dels pagaments que, malgrat estar subjecta a un procediment, aquest no sembla tant rigorós com el que estableix la normativa que regula els pagaments de la Generalitat en aquests anys.

Josep M. Espanya fou conseller de Governació de la Generalitat i s'exilià a França el setembre de 1936, amenaçat per haver salvat persones perseguides per grups d'incontrolats a l'inici de la guerra civil. Joan Puig i Ferrer fou també conseller i, en cessar del càrrec, va ser nomenat delegat pagador de la Generalitat a França i enviat a París, amb una partida econòmica per a l'adquisició d'armament. Finalment, Enric Roig i Querol fou l'únic que exercí de delegat durant tot el període d'activitat de l'oficina, entre novembre de 1936 i març de 1939. No hem trobat gaire informació de la seva vinculació amb la Generalitat durant aquests anys; únicament que en alguns documents del Departament de Finances se l'esmenta com a funcionari –malgrat que no hem localitzat cap nòmina que ho confirmi entre les que es conserven a l'ANC–, i que és el responsable de la major part de documents comptables de la sèrie. Els justificants de recepció d'una remuneració mensual per exercir la tasca de delegats que es conserven entre les despeses de l'oficina són, en els tres casos, uns senzills rebuts manuscrits en què els titulars acrediten haver rebut 5.000 francs “en concepte de despeses d'estada en aquesta capital”, “per la meua assignació” o en alguna ocasió “per l'assignació com a delegat del Govern de la Generalitat a París”; en cap cas es tracta de nòmines.

La Delegació realitzava els pagaments per compte de les diferents conselleries i organismes de la Generalitat o directament per ordre de la Tresoreria General. Aquestes operacions es poden resseguir en unes relacions d'ingressos i despeses agrupades per departaments, que remetien a altres relacions de comptes que inclouen els justificants de cada càrrec o lliurament. A més a més, hi ha documentació recapitulativa de tot el període: estats de comptes, resums i balanços parcials o generals que ofereixen una visió de conjunt de l'activitat de l'oficina i dels assumptes que el Govern li va encomanar.

Segons la documentació, el balanç general de les operacions realitzades en divises estrangeres per la Generalitat de Catalunya entre l'1 de setembre de 1936 i l'11 de març de 1939, a través de la Delegació a París, és el següent:

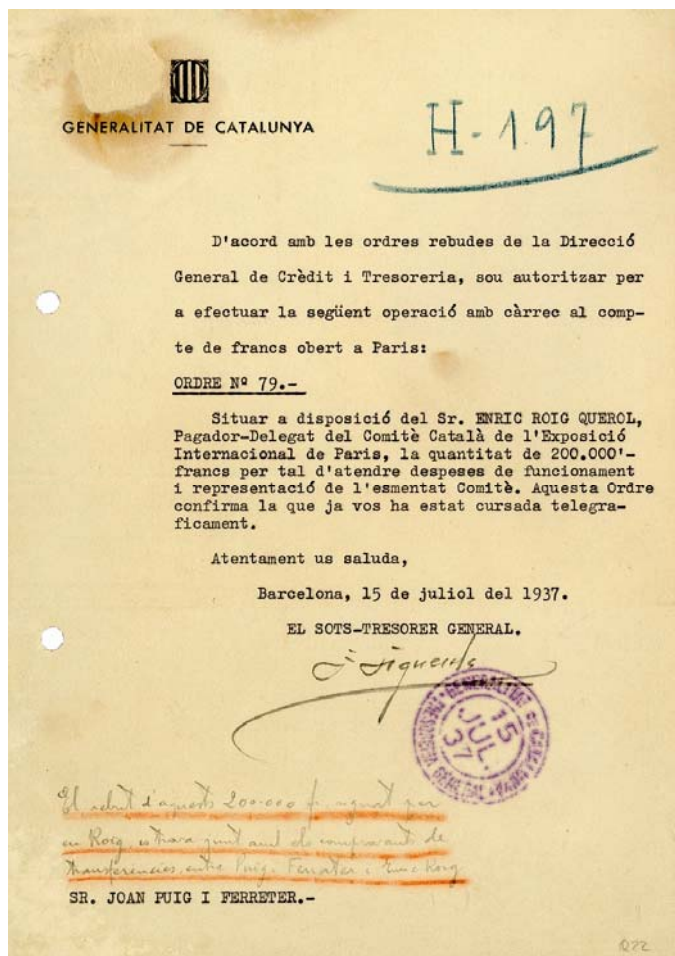
Ingressos	Francs francesos
Divises obtingudes en virtut de les situacions d'or, fetes d'acord amb els decrets corresponents publicats al DOGC. Entre setembre de 1936 i juny de 1937 es realitzen dotze expedicions d'or a París.	65.608.324, 55
Divises obtingudes mitjançant el Centre Oficial de Contractació de Moneda	36.050.000, —
Rebut de l'Oficina de Compres del Govern de la República, a París, el gener de 1938	150.000, —
Divises procedents de la Tresoreria General (xecs i cupons en francs francesos, lliures esterlines i dòlars)	1.625.754, 32
Total :	103.434.078, 87
Pagaments	Francs francesos
Presidència Inclou les despeses per compte de: – Impremta “Casa Assistència President Macià” – Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya	823.336, 45
Comissariat de Propaganda	2.473.083, —
Delegació de la Generalitat a París	497.511, 50
Viatges “Air France”	412.051, —
Comitè Català Exposició Internacional París	305.111, 05
Direcció General de Radiodifusió	98.412, 22
Departament de Defensa	38.385.308, 47
Comissió de la Indústria de Guerra	29.696.585, 30
Departament de Proveïments	10.429.304, 25
Departament d'Economia	4.954.340, 58
Departament de Cultura	1.168.075, 05
Departament de Governació i Assistència Social	198.054, 55
Despeses extraordinàries per atencions d'ajut als exiliats, entre febrer i març de 1939	1.159.516, —
Departament de Sanitat	661.288, 30
Departament de Finances	196.283, 26
Departament de Justícia	61.300, —
Operacions de venda de divises destinades a empreses industrials i comercials, sol·licitades pel Departament d'Economia (fins al desembre de 1937)	9.550.605, 45
Venut per diferents conceptes pel Servei de Divises, Valors i Metalls Preciosos	2.363.775, 45
Total :	103.433.941, 88

Font: Divises estrangeres. Balanç de les operacions realitzades per la Generalitat de Catalunya des de l'1 de setembre de 1936 fins l'11 de març de 1939. CAT/ ANC 1-1-T-9010

Els decrets per situar or en comptes bancaris a l'estranger a disposició de la Generalitat estableixen que la Tresoreria General farà el lliurament a la persona que la Conselleria de Finances delegui a tal efecte, i que la quantitat s'utilitzarà per a atendre despeses extraordinàries derivades de la situació de guerra; concretament, necessitats de primeres matèries i utilitatge del Comitè d'Indústria de Guerra i de Proveïments. En un inici, signen les disposicions els consellers de Finances, d'Economia i de Defensa; i més endavant, també el de

Proveïments.

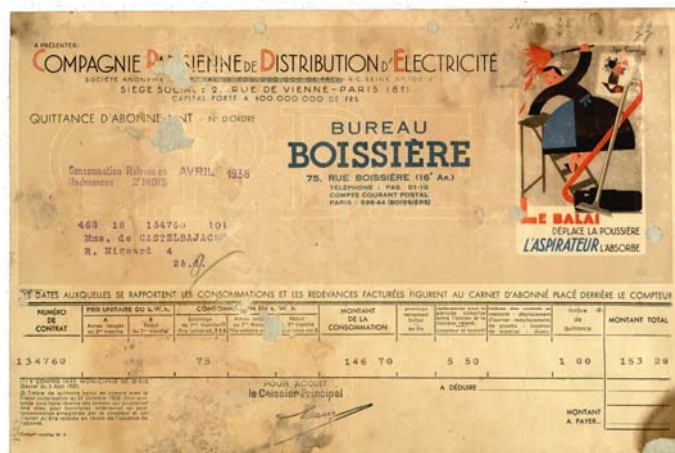
Entre setembre de 1936 i juny de 1937 es realitzen dotze expedicions d'or a París. Segons es desprèn de la documentació, el transport es realitzava per avió, amb vols especials de la companyia *Air France* amb escala a Tolosa de Llenguadoc, on un dels delegats de París anava a rebre la tramesa i la custodiava fins a la capital, acompanyat per funcionaris de la Generalitat. L'or viatjava en maletes, el nombre i quilos totals de les quals es detalla en els diferents justificants que es conserven

Ordre de la Tresoreria General de transferència de 200 mil francs a disposició d'Enric Roig, pagador-delegat de la Generalitat, per a atendre despeses del Comitè català de l'Exposició Internacional de París. 1937, juliol 15. CAT/ ANC 1-1-T-9038 Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*

d'alguns dels transports. L'organització i gestió d'aquestes expedicions anava a càrrec de Jean Blanc, que actuava de representant del Govern de la Generalitat a Tolosa, encarregat d'aquesta i d'altres gestions, com la compra de premsa internacional i facciosa per a la Conselleria de Defensa, de bitllets de vols de passatgers d'Air France per a la Generalitat entre diverses ciutats o de consignatari de mercaderies en trànsit cap a la frontera, entre altres tràmits. La seva activitat queda detallada en les relacions de despeses justificades que envia periòdicament a la Delegació i que s'inclouen entre la documentació de Defensa.

Dins del capítol de despeses, la Conselleria de Defensa i la Comissió d'Indústria de Guerra són, per aquest ordre, els dos organismes amb les dotacions més altes, com també són els que tenen assignats els crèdits extraordinaris més elevats del pressupost. Malgrat

Rebut de la llum de la seu de la Delegació de la Generalitat a París, a la rue Mignard núm. 4. 1938, abril. CAT/ ANC 1-1-T-9042 Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*

l'embargament de la venda d'armes imposada per la Gran Bretanya i França en el marc de l'acord de No-intervenció, la major part de les gestions del Departament de Defensa que hem pogut consultar, se centren des de setembre de 1936 en la compra d'armament i material militar a firmes franceses i belgues: munició, metxes, armes (metralladores, pistoles, revòlvers, etc.) i material d'aviació, fins i tot un avió bimotor Caudron Goe-land, model utilitzat per al transport militar i l'entrenament. No obstant, i segurament a causa de la prohibició, algunes d'aquestes armes es compren al mercat de segona mà –o aprofitant vendes a tercers¹–, i en algun document es posa de relleu la complexitat de la situació en recomanar que la compra encarregada la faci “alguna casa o persona de París pués, si se dice que es para España, pudiera suceder que no lo vendiesen.”²

La Comissió d'Indústries de Guerra organitza des d'octubre de 1936 diverses expedicions a l'estranger en què ordena als seus representats la compra de material, maquinària i matèries primeres per a les seves fàbriques, entre elles l'empresa Elizalde de Barcelona. Entre altres articles, compren minerals i matèries primeres diverses, com magnesita, crom, carboni, sodi-metall, ferro, acer, ferro-crom, ferro-vanadi, ferro-tungstè, ferro-molibdè i alumini; pólvora, maquinària per a les fàbriques de municions, utilatge de fosa per a la indústria metal·lúrgica o forns elèctrics d'aplicació industrial, material de ràdio i per a la construcció d'aparells receptors de telemando radiotelefònics i les seves emissores.

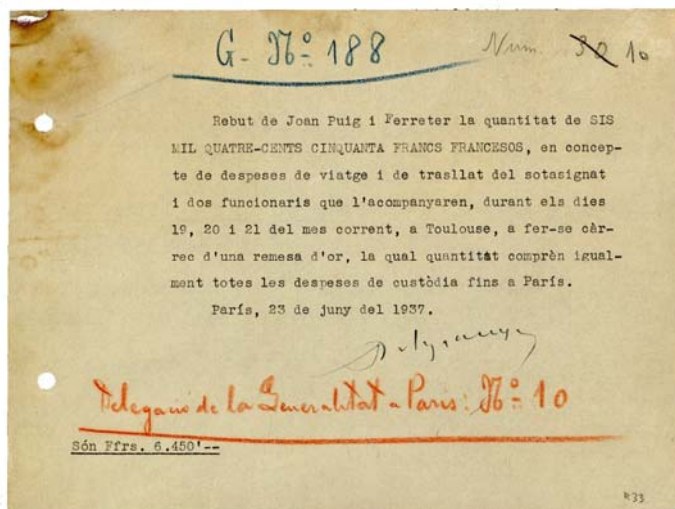
Tant el Departament de Defensa com la Comissió d'Indústries de Guerra tenen un capítol de comptes independent dedicat a les despeses per la compra de xassís d'automòbils i camions militars de diferents tonat-

ges i cilindrada. Entre l'octubre de 1936 i l'octubre de 1937 la Comissió va comprar 112 xassís Dodge, 135 Bedford, 2 cotxes Chrysler i 50 de diferents marques per un total aproximat de 12 milions de francs francesos; i la Conselleria de Defensa, 4 xassís GMC, 20 REO i 188 Minerva per uns 19 milions de francs. Segons els comptes que hem pogut consultar, van ser comprats a empreses belgues, britàniques o d'Estats Units, i transportats en vaixell, des de Nova York, Londres o Southampton fins a Le Havre, i amb tren, des d'aquest port o des de les fàbriques belgues d'Anvers fins a la frontera de Port Bou.

Després del material de guerra, la despesa més important correspon al Departament de Proveïments. Majoritàriament a compres de partides de blat, per un valor aproximat de 10 milions de francs, però també carn, bacallà o llegums, amb l'objectiu de pal·liar el dèficit de productes alimentaris bàsics que patia la població. L'escassetat d'aliments de primera necessitat fou una constant de la zona republicana durant la guerra i especialment de Catalunya, degut a la seva elevada densitat de població, a l'existència d'un gran nucli urbà com Barcelona i al fet que les zones agrícoles i ramaderes més importants de la península havien quedat ocupades per les tropes franquistes. Les importacions de productes bàsics intentaven mitigar la gravetat de la situació.

Com es pot observar a la taula anterior, les quantitats pagades per compte de la resta de departaments o organismes són molt inferiors a les dels tres capítols tractats. Hi ha dos esdeveniments culturals importants d'aquests anys de guerra que tenen relacions comptables independents: l'Exposició Internacional de París i l'Exposició d'Art Medieval Català celebrada a la mateixa ciutat, totes dues l'any 1937. L'expedient del Comitè català de l'Exposició Internacional de París conté la gestió dels comptes de l'esdeveniment de 1937 i també la relació d'ingressos i despeses de la clausura de la mostra durant la primera meitat de 1938. L'expedient de l'Exposició d'Art Medieval Català a París, a càrrec del Departament de Cultura, conté les despeses de muntatge i estada al museu de Jeu de Paume, entre març i abril de 1937, el trasllat, muntatge i estada al Castell de Maisons-Laffite, entre maig i novembre del mateix any, i les despeses d'organització d'actes de propaganda i activitats culturals relacionades (assistència a congressos, conferències, celebració de concerts a diferents capitals europees, etc.)

La documentació inclou també les despeses de la pròpia Delegació degudament justificades, presentades per Enric Roig normalment de forma trimestral o se-

Rebut signat per Josep M. Espanya per la suma rebuda de la Delegació de París per atendre les despeses de trasllat i custòdia d'una remesa d'or des de Tolosa de Llenguadoc a París. 1937, juny 23. CAT/ ANC 1-1-T-9037 Fons Generalitat de Catalunya (Segona República)

mestral. Contenen els pagaments ordinaris de manteniment de l'oficina de la rue Mignard (lloguer, llum, telèfon, material d'escriptori), petites despeses de gestió (correspondència, telegrams, taxis, etc.), subscripcions, així com els honoraris mensuals dels delegats, les seves despeses per viatges o les despeses pel transport d'or de Tolosa a París, entre altres. Els comptes inclouen l'inventari de l'immoble realitzat per Enric Roig el 28 de febrer de 1939 i formalitzat amb document de 4 de març, amb motiu de la rescissió del contracte de lloguer de l'oficina.

Altres capítols de despeses, també relacionades amb la situació bèl·lica o amb circumstàncies excepcionals, són, per exemple, el del Comissariat de Propaganda, que conté els pagaments de les seves oficines de Barcelona, París, Londres, Brusel·les i Estocolm; les despeses per aparells i material de radiologia o instruments de cirurgia del Departament de Sanitat; els 20.000 francs pagats per compte de la Direcció General de Sanitat per la compra amb caràcter urgent de sèrum i vacuna antidiftèrica a l'Institut Pasteur de París, el novembre de 1938, per combatre una epidèmia creixent de diftèria. O la relació entre el Departament d'Economia i el *Centre d'Expansion Commerciale International (CECI)*, des de gener de 1937, per valor de més d'1,5 milions de francs. Sembla que el CECI fou una empresa amb seu a Marsella, creada i gestionada per militants anarquistes amb l'objectiu inicial de la compra i exportació d'armes per a la República, des d'aquest port fins a Barcelona i València, sota

Núm. 46

LE COURRIER DE LA PRESSE "LIT TOUT"

" RENSEIGNE SUR TOUT "

CE QUI EST PUBLIÉ DANS LES JOURNAUX ET REVUES

Ch. DEMOGÉOT, Directeur

21, BOULEVARD MONTMARTRE, PARIS (2e)

R. C. Seine 3.749

*À l'Exposition d'Art Catalan
Pavillon du Jeu de Paume
jardin des Tuileries
Place de la Concorde (Paris 1)*

Compte classé

à _____ Doit **Payable à Paris**

(à rappeler en payant)

Facture N° **2423** Paris, le **31 MAR 1937** 1937

Droit d'inscription	à 20 francs	20
Droit annuel de surveillance (forfait minimum)	à 25 francs	
Coupages de Journaux	à 1.50 francs	195
K-hh		
Coupages (service spécial avec choix ou pointage)	à 3 francs 50	
Frais de Port et Impôt	<i>Cultura 36: 4611 75</i>	
Report de ma quittance de		
Frais de recouvrement, à raison de 3 fr. 50 par présentation		
TOTAL FRs.		226 75
		0 75
		227 50

Valeur à partir du **-5 AVR 1937** TIMBRE pour acquit

Les quittances qui, n'étant pas payées directement, devront être recouvrées par la Poste, seront augmentées de 3 frs 50 par présentation

Pour éviter les frais de recouvrement, prière d'envoyer directement le montant de la facture par Mandat, Chèque, Chèque Postal, etc...

CHÈQUES-POSTAUX Compte N° 334-PARIS

Factura d'una empresa francesa pel recull de premsa realitzat per al Departament de Cultura amb motiu de l'Exposició d'Art Medieval Català a París. 1937, març 31. CAT/ ANC 1-1-T-9040 Fons Generalitat de Catalunya (Segona República)

l'aparença d'una firma comercial; i posteriorment dedicada a transportar els productes recaptats per organitzacions d'ajuda internacional.

Al final de la guerra, des de l'1 de febrer fins al 4 de març de 1939, destaca el capítol dedicat a l'ajut als exiliats. Hi ha dues relacions. La primera, amb una despesa de 905.000 francs, correspon als exiliats que depenen de l'Oficina de Perpinyà i als intel·lectuals acollits pel Comitè Universitari de Tolosa. La segona relació, amb despeses per valor de 254.000 francs, correspon a ajuts al president de la Generalitat, consellers, càrrecs de govern, ex-ministres catalans i a alguns artistes i intel·lectuals, com Mercè Rodoreda o Hermenegild Anglada i Camarasa.

Així mateix, la sèrie inclou un expedient datat el febrer-març de 1939, sobre l'estat de comptes de la Generalitat de Catalunya entre l'1 de setembre de 1936 i l'11 de març de 1939³, que entre altra informació conté el detall de les operacions d'ingressos i pagaments corresponents al període 24.01.1939 a 04.02.1939 i la situació de les existències de la Tresoreria General, Comissió de la Indústria de Guerra i Servei de Divises i Valors en data 24.01.1939; així com les relacions de l'or,

plata, joies, perles, metalls preciosos i divises lliurades a l'Estat entre 1938 i gener de 1939 en compliment de les disposicions de la República.

La informació que aquesta sèrie documental aporta va més enllà de la gestió econòmica que va realitzar la Delegació de París. La documentació permet també fer un seguiment de les operacions del Govern de la Generalitat a l'exterior durant aquests anys de guerra i dels mecanismes i procediments utilitzats per a assolir els objectius. Es pot identificar, per exemple, la xarxa de col·laboradors o agents que d'una forma o altra intervien en les tramitacions i estableixen un punt de connexió entre París i Barcelona: els intermediaris de la Generalitat que realitzaven les compres de material o n'efectuaven l'assessorament, els agents comercials, els agents de duanes i els agents de transports, alguns d'ells consignataris que rebien les mercaderies en diferents punts d'arribada i les reexpedien fins a la frontera o fins al seu destí; les agències bancàries estrangeres, que ingressaven i movien les divises per efectuar els pagaments, o els aviadors contractats per realitzar viatges entre París i Barcelona de forma regular, probablement relacionats amb trameses a la capital catalana i potser també amb la compra de peces de recanvi per a avions. Es poden determinar els circuits que s'estableixen entre aquests agents, segons el negoci o servei que els relacionava, així com la procedència del material i primeres matèries comprats, les rutes i els mitjans de transport utilitzats fins a Barcelona, segons el tipus de mercaderia i l'origen (avió, vaixell, tren o carretera).⁴ Es poden comparar les condicions de pagament, transport i lliurament de mercaderies pactades amb les diferents cases comercials, estipulades de vegades en contractes de compra-venda. I també estudiar els mètodes de pagament, segons es tracti de compres o de serveis —estables o puntuals (viatges, conferències, etc.)—, i la circulació de les divises: les diferents entitats bancàries implicades, les transferències, els diferents comptes i els seus titulars; així com la forma d'actuació dels pagadors i la seva comunicació amb Barcelona.

Els delegats-pagadors de la Generalitat a París, i també altres representants i intermediaris que actuaven en nom del Govern, havien de justificar la seva gestió amb la Conselleria de Finances, de manera que les sèries documentals que es conserven a l'ANC d'aquest departament⁵ haurien de contenir també informació de les operacions dutes a terme per la Delegació de París. És així, per exemple, pel que fa a les divises situades a París a disposició de la Conselleria, de les quals hi ha constància en els assentaments dels tres llibres registre

de moviments de divises del Servei de Divises de la Tresoreria General, datats entre l'agost de 1936 i el gener de 1939⁶. El mateix Servei de Divises també conté documents de comprovació i confirmació del pagament de comptes a l'estranger per adquisicions fetes per la DG de Radiodifusió, la Conselleria de Defensa i la Comissió d'Indústries de Guerra entre 1937 i 1938⁷; o relacions de divises entregades per la Delegació de París a diversos destinataris, de 1938⁸. Altres operacions financeres que es detallen a la documentació de la Delegació es poden també seguir en sèries documentals dels departaments implicats del mateix fons, com és el cas dels expedients d'organització de l'Exposició Internacional de París i de l'Exposició d'Art Medieval Català; i també en altres fons documentals, com per exemple el fons ANC1-511 *Generalitat de Catalunya (Exili)*, pel que fa referència a la gestió d'ajut als refugiats a partir de gener de 1939.

Com es pot apreciar, després d'anys del seu ingrés, l'ANC ha recuperat una documentació singular, tant pel seu significat com pel seu contingut i procedència. Es tracta d'una font inèdita que permet apropar-se als mecanismes de què es va dotar la Generalitat en les seves operacions a l'estranger per a fer front, amb caràcter extraordinari i de forma eficaç, a les diverses necessitats imposades per la situació de guerra, i que l'ANC posa ara a disposició dels usuaris.

Maria Utgés Vallespi

Notes

1. Seria el cas d'una compra de 6 milions de cartutxos que en un inici formaven part d'una venda a Amèrica del Sud, juntament amb una partida de fusells Mauser, i que el venedor proposa desviar cap a Catalunya. ANC1-1-T-9030. Comptes justificats dels mesos de setembre a desembre de 1936: relació A. Carta d'E.Buissot, venedor d'armes, al Conseller de Governació. Marsella, 1 setembre 1936; i altres documents.
2. ANC1-1-T-9031. Compra d'un aparell Visomat B, per a la detecció de fums de diferents densitats, febrer 1937.
3. És el mateix expedient, amb alguna variació, que el descrit a la unitat documental [ANC1-1-T-7584](#).
4. Habitualment, en vaixell fins a Bordeus o Le Havre des de Gran Bretanya o Àmsterdam, i des de Marsella fins a Barcelona; en tren o per carretera des de Bèlgica, Suïssa, Alemanya o altres punts de França fins a Port-Bou.
5. Fons ANC1-1 *Generalitat de Catalunya (Segona República)*. Sèries del Departament de Finances.
6. Fons ANC1-1/ u.i. 749(2), 750 (3) i 739(1)
7. Fons ANC1-1/ u.i. 709(3)
8. Fons ANC1-1/ u.i.702 (1)

L'ARXIU HISTÒRIC DE L'ASSOCIACIÓ PER A LES NACIONS UNIDES A ESPANYA (ANUE): UN TESTIMONI RELLEVANT I DIRECTE DE LA LLUITA PELS DRETS HUMANS I CONTRA LA REPRESSIÓ FRANQUISTA

El passat 22 de juliol de 2013 l'Arxiu Nacional de Catalunya va ingressar, a títol de comodati, el fons documental de l'organització no governamental *Associació per a les Nacions Unides a Espanya*, mes coneguda com a *Amics de les Nacions Unides a Espanya*, nom que va tenir l'entitat entre 1962 i 1977, i que amb la democràcia va poder canviar pel nom actual.

El context actual de crisi econòmica ha portat al món associatiu a una greu situació de difícil sortida que afecta el normal desenvolupament de les activitats de les entitats i fins i tot algunes han cessat. En el darrer any, l'Arxiu Nacional, ha ingressat diversos fons d'entitats sense ànim de lucre que han hagut d'abandonar o alentir les seves activitats per la important minva de recursos. Un exemple clar és el Centre Unesco Catalunya, organització fundada el 1984 i que en el darrer any s'ha vist obligada a cessar en les seves activitats. L'ANUE no ha estat aliena al problema i intenta adaptar-se a la nova realitat lluitant en tot moment per la seva supervivència. El canvi de local per un de més econòmic, l'ERE que actualment pateixen els seus treballadors i la disminució d'actes de difusió són alguns exemples del seu moment actual.

Una història apassionant¹

L'actual ANUE (Associació per a les Nacions Unides a Espanya) té els seus orígens en l'Associació *Amics de Nacions Unides*. Fundada l'octubre de 1962, el seu objectiu va ser fer conèixer tota l'obra que les Nacions Unides realitzava, especialment en països en vies de desenvolupament, per orientar-ne l'economia i l'educació, i elevar el nivell de vida dels pobles per fer desaparèixer la misèria i la ignorància. El Dr. Antoni Puigvert en va ser el fundador. La seva fama a nivell internacional com a metge i científic el va portar en diverses ocasions als Estats Units on va conèixer persones relacionades amb les Nacions Unides o amb les Associacions pro-Nacions Unides creades a nivell mundial com a garants de la Declaració Universal dels Drets Humans. La idea de crear una associació d'aquestes característiques a Catalunya no va ser una empresa fàcil². La primera condició que imposava l'ONU era que l'associació havia de representar tot l'Estat. Espanya era

Asociación per a les
Nacions Unides
a Espanya

9

Modelo 6 Nº 110061

EXCMO. Sr.

D. Antonio Puigvert Gorro
de 56 años de edad, de estado casado y profesión Médico
hijo de Salvador y de Victoria natural
de Santa Coloma de Gramenet provincia de Barcelona
y vecino de Barcelona con domicilio
en Provenza núm. 345 piso torre
ante V. E. comparece y como mejor proceda tiene el honor de
EXPONER:

Que se tiene el proyecto de crear en Barcelona una
"Asociación de Amigos de las Naciones Unidas", según se detalla
en la Instancia, lista del Consejo Directivo y Reglamento adjuntos.

Por todo lo cual,
SUPLICA a V. E. que en mérito de lo expuesto, se digne acordar lo con-
veniente a fin de que esta Asociación pueda tener vida legal en
nuestro País.

Gracia que espera alcanzar de V. E. cuya vida guarde Dios
muchos años.

Barcelona a 5 de Mayo (firma) de 19 62

Excmo. Sr. Gobernador Civil de la provincia de Barcelona
(Este impreso es de adquisición voluntaria. Su importe, de UNA PESETA, se destina a la Asociación Beneficita y Colegio de Huérfanos del Ministerio de la Gobernación.)

2

"Libro de Actas" de
la Asociación de amigos de
las Naciones Unidas, cuya Regla-
mentación y Funcionamiento
ha sido aprobado por el Ministe-
rio de la Gobernación en 31 de
Setiembre de 1962 y cuyo citado
reglamento ha sido presentado
ante el Gobierno Civil de esta
provincia, en 14 de diciembre
de 1962 a los efectos del artº
4º de la Ley de Asociaciones
del 30 de Junio de 1887 y de-
creto de 25 de Enero de 1941.
Se da comienzo al presente libro,
en doce de febrero de mil nove-
cientos sesenta y tres, por haberlo
acordado la Junta en su prime-
ra reunión, según se desprende
del acta que antecede."

Barcelona doce de febrero de
mil novecientos sesenta y tres.

El Secretario del punto

Instància del Dr. Antoni Puigvert adreçat al Governador Civil de la Província de Barcelona sol·licitant la legalització de l'associació "Amics de les Nacions Unides". Barcelona, 1962.
CAT/ ANC 1-1050 UC 1.

Llibre d'Actes núm. 1 de la Junta Directiva de l'associació "Amigos de las Naciones Unidas". Febrer, 1963.
CAT/ ANC 1-1050 UC 69.

membre de dret de Nacions Unides des de 1955, malgrat el règim dictatorial que imperava i on els Drets Humans eren constantment violentats. El Dr. Puigvert, però va aconseguir que el Ministeri de la Governació aprovés el reglament de l'ANUE l'octubre de 1962. Entre gener i maig de 1963 es van produir diverses reunions a la clínica del Dr. Antoni Puigvert, al passeig de Sant Joan. Els animava l'esperit de la Carta de Nacions Unides i la Declaració Universal de Drets Humans (1948). El maig quedava oficialment constituïda la primera junta directiva amb la presidència del Dr. Antoni Puigvert. A la Junta figuraven personatges del prestigi de Santiago Nadal, Claudi Ametlla o Josep A. Tiffon. Durant molts anys la secretària general fou Rosa Menasanch. Van establir es seu domicili social a la seu del Club d'Amics de la UNESCO, al carrer Roger de Llúria de Barcelona. La Federació Mundial d'Associacions de Nacions Uni-

des (FMANU), fundada a Luxemburg el 2 d'agost de 1946 com un moviment de la societat civil de les Nacions Unides, única ONG internacional dedicada al suport dels propòsits i principis de la Carta de les Nacions Unides, va reconèixer l'associació el setembre de 1963, quan a la seu central de Nova York es va procedir a la votació per a la seva integració. La presentació va tenir lloc a Barcelona el 24 d'octubre de 1963, Dia de les Nacions Unides, al Palau de les Nacions de la Fira de Mostres. Va presidir el Dr. Puigvert i van acudir els cònsols de 6 països i diversos representants d'agències especialitzades de l'ONU i d'associacions vinculades a l'organització internacional. Fins a la mort de Franco, Amics de Nacions Unides va haver de lluitar per a la reconquesta de les llibertats perdudes a Espanya i va denunciar en els fòrums internacionals la constant violació dels drets humans per part del règim franquista.

Els estatuts d'Amics de les Nacions Unides a Espanya reflectien perfectament els seus objectius:

«– *Divulgar els principis i propòsits de les Nacions Unides, així com la tasca desenvolupada per l'Organització de les Nacions Unides i els seus organismes especialitzats.*

– *Recolzar la tasca esmentada, estimulant les col·laboracions amb la mateixa.*

– *Encoratjar els sentiments de pau, solidaritat i cooperació entre els homes, dones i nens del món sense distinció per motius de raça, nacionalitat o religió.*

Per aconseguir dites finalitats l'associació organitzarà conferències, cursets, setmanes d'informació, comissions d'estudis, actes de divulgació mitjançant la premsa, el cinema, televisió, congressos, etc. col·laborant amb altres organismes oficials o privats quan ho requereixi el cas.»

L'objectiu principal, però, no visible en els seus estatuts, era actuar com un mirall que reflectia el que estava passant a Espanya. Volien ensenyar-lo al món. Els delegats de l'ANUE enviats a les sessions plenàries de la Federació Mundial d'Associacions de Nacions Unides denunciaven els actes repressius del règim franquista i demanaven resolucions que poguessin arribar a les autoritats espanyoles. A l'interior, l'ANUE organitzava activitats impensables per a la majoria d'entitats de l'època: realitzava conferències, taules rodones i debats, tant en llengua castellana com catalana, de temes relacionats amb els Drets Humans - drets sindicals, drets de les dones, drets laborals, situació dels presos- i donava àmplia informació sobre les altres formes de govern a Europa, especialment règims democràtics, però també organitzava conferències amb convidats que parlaven del comunisme o del capitalisme. Tots ells eren temes clarament oposats a la doctrina política i social imposada per Franco.

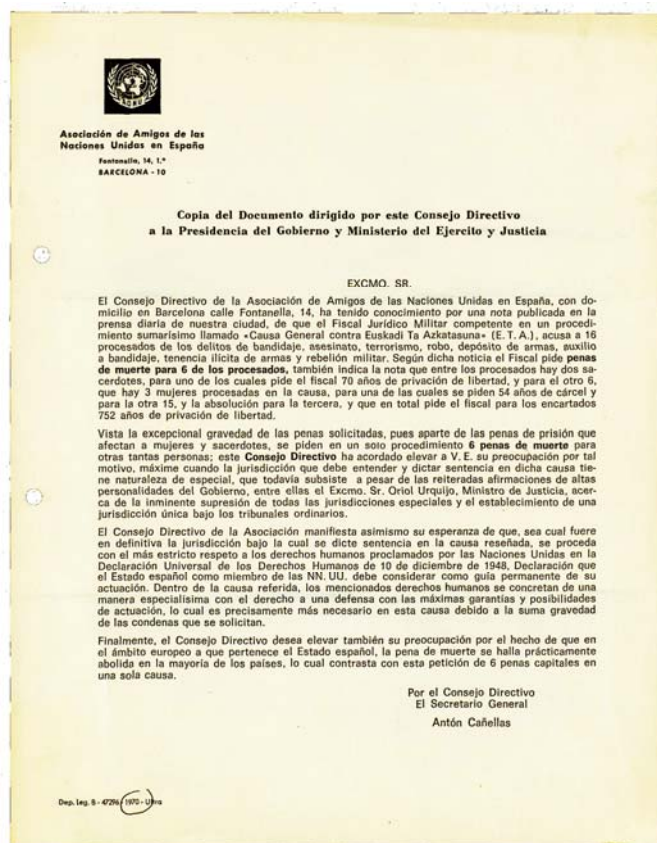
La història de l'Associació coincideix amb els diferents moments polítics de l'Estat Espanyol i es pot dividir en tres etapes:

– Anys de dictadura: 1963-1975

– Transició: 1975-1982

– Consolidació democràtica: 1982-2013

El 1964, coincidint amb el primer aniversari de la posada en marxa de l'associació, es va organitzar un acte orientat a informar de la tasca que Nacions Unides desenvolupava a través de les seves diferents agències especialitzades. A partir de llavors es van organitzar "Setmanes d'Informació" coincidint amb diferents efemèrides programades per la ONU (maig, campanya contra la fam; octubre; objectius de la ONU; desembre,

Còpia del document adreçat pel Consell Directiu de l'ANUE a la Presidència del Govern i Ministeri de l'Exèrcit i Justícia demanant respecte als Drets Humans i commutació de la Pena de mort als processats en l'anomenat Procés de Burgos. 1970. CAT/ ANC 1-

Declaració dels Drets Humans). L'ANUE va aconseguir un local propi al carrer Fontanella i des d'allà va impulsar els seus ideals, especialment els temes tabús com la situació educativa o laboral, la promoció de les llengües minoritàries o la defensa i reivindicació dels drets humans.

Quan l'associació es disposava a celebrar el 20 aniversari de la Declaració Universal de Drets Humans, l'autoritat governativa va decidir suspendre l'acte que s'havia programat al Col·legi de Metges. Havien convidat a Lúdia Falcon, Antonio Figueruelo, Enric Farran i Josep Bagoñá. L'acte principal s'havia pogut celebrar el novembre, al Col·legi d'Advocats amb intervenció del Dr. Puigvert, Miquel Coll i Alentorn, Manuel Díez de Velasco i Miquel Roca i Junyent. El 1969 l'ANUE va registrar una major implicació en la defensa de la llibertat i la justícia. Al país imperava l'estat d'emergència per les revoltes estudiantils, la creixent oposició clandestina al règim i les primeres accions d'ETA. L'Associació es va atrevir a desafiar pública-

Any Internacional de la lluita contra l'Apartheid. Plafó instal·lat per l'ANUE a la plaça Catalunya de Barcelona. 1978. CAT/ ANC 1-1050, Arxiu fotogràfic.

ment el règim i va jugar fort per la defensa dels drets laborals a través d'una sèrie d'actes que van començar el maig amb la celebració del 50è aniversari de l'OIT (Oficina Internacional del Treball) i que va culminar amb la tramesa d'un escrit al president de les Corts, Antonio Iturmendi, en el qual es criticava el projecte de Llei Sindical i la seva col·lisió amb les advertències fetes per l'informe de l'OIT. Afirmava que Espanya havia d'acatar les normes tant de l'ONU com de l'OIT pel fet que era membre d'ambdós organismes i demanava que en l'ordenació dels sindicats s'observessin els requisits de representativitat, administració democràtica, independència i llibertat d'expressió i reunió. L'agost de 1970 es va celebrar a Nova York el Congrés Mundial de la Joventut i la delegació espanyola no hi havia pogut anar, motiu pel qual es va haver de seguir a

distància. El govern acabava d'aprovar els nous estatuts d'Amics de Nacions Unides, obrint així la possibilitat que es creessin delegacions a tot l'Estat i que els joves s'impliquessin en la defensa dels valors que preconitzava l'associació. L'any s'acabava amb el procés de Burgos contra 16 militants d'ETA. El veredictes fou 9 penes de mort i 519 anys de presó. Va haver un allau de peticions d'indult, fins i tot del Vaticà. El dictador va acabar commutant les penes de mort. 16 intel·lectuals s'havien tancat als locals de l'Associació en vaga de fam. El febrer de 1971 l'associació va cessar les seves activitats "per motius de força major" durant 3 mesos.

El 1973 es va celebrar el procés 1.001 contra un grup de sindicalistes (entre ells Marcelino Camacho i Nicolás Sartorius). El mateix dia que s'iniciava el procés una bomba va fer saltar pels aires el cotxe de

l'almirall Francisco Carrero Blanco. A Catalunya l'Assemblea aglutinava els partits d'esquerra amb les peticions de democràcia i autonomia i, entre les adhesions que li arribaren des de la seva creació el 1971 hi va haver la de l'Associació d'Amics de Nacions Unides.

Del final d'aquesta primera etapa destaquem la visita oficial de Kurt Waldheim, secretari general de Nacions Unides, a Madrid, on va rebre una representació de l'associació que va lliurar un document en què denunciaven, entre altres coses, la inexistència del dret a la lliure expressió, reunió i associació; la negació del fet Nacional i la persistència de mesures legals que de manera normal o excepcional constituïen una conculcació dels principis de la Declaració.

Després de la mort de Franco, l'associació va enviar un escrit a Joan Carles I demanant una amnistia per a tots els presos i exiliats polítics i sindicals amb la finalitat d'afavorir la "reconciliació per a un futur democràtic de tots els pobles d'Espanya". També va acordar enviar un escrit al president del govern perquè derogués la Llei sobre prevenció del terrorisme i fes un reconeixement al principi d'autodeterminació dels pobles.

Entre els mesos de febrer i març de 1976 es van celebrar una sèrie de conferències al col·legi d'arquitectes anomenades "Els pactes internacionals dels Drets Humans i la Democràcia". Es pretenia que Espanya signés i ratifiqués els pactes internacionals que asseguraven el reconeixement dels drets civils, polítics, socials i culturals. El 1977 s'endega una campanya a favor de la ratificació dels pactes internacionals i també participa en la campanya promoguda per l'Assemblea de Catalunya amb l'eslògan "Volem l'Estatut" i en la campanya "Catalunya per la ratificació dels pactes de drets humans".

L'any 1979 es celebra la XXVII Assemblea plenària de l'FMANU al palau de Congressos de Barcelona i el 1980 l'ANUE decideix atorgar un premi anual en reconeixement de persones o col·lectius que destaquessin en qualsevol àmbit per la seva defensa de la pau.

L'any 1982 inaugura la tercera i actual etapa de consolidació de la democràcia amb el rebuig a l'entrada d'Espanya a la OTAN. Josep Benet i Francesc Noguero van enviar una carta a Leopoldo Calvo Sotelo, en que demanaven que no s'instal·lessin armes nuclears a Espanya, que el mediterrani fos una zona lliure i que Espanya ratifiqués immediatament el Tractat de No-Proliferació d'Armes Nuclears. A finals del mes de novembre, el Comitè Català per la Pau i el Desarmament va organitzar un conjunt divers d'actes amb tres reivindicacions: dissolució dels Blocs militars, tancament de

les bases militars i prohibició d'armes nuclears i de destrucció massiva. ANUE va ser membre fundador de l'esmentada comissió i va protagonitzar diverses campanyes en la dècada dels 80 del segle 20. Actualment l'ANUE realitza moltes activitats de difusió arreu de Catalunya i manté dues cites importants:

□ El C'MUN (The Model United Nations of Barcelona). L'Escola de valors. El model de Nacions Unides és una simulació d'òrgans específics de l'ONU com l'Assemblea General, El Consell de Seguretat o la Comissió de Drets Humans. Va més enllà de la utilitat pràctica dels models de Nacions Unides. Un cop l'any 400 joves de més de 90 universitats participants, i més de 50 nacionalitats representen a tots els continents. Una veritable ONU dels joves per simular l'ONU real. El debat és l'eix central de l'activitat. Els participants estudien la posició d'un país i debaten durant tres dies els temes, reproduint el procés exacte que segueixen els diplomàtics de les Nacions Unides per redactar la corresponent resolució.

□ El Premi per la Pau. Cada any, coincidint amb l'aniversari de la creació de les Nacions Unides (24 d'octubre), l'ANUE concedeix el Premi per la Pau des de 1980. Vol reconèixer els mèrits d'una obra individual o col·lectiva, una trajectòria personal o una entitat que destaquï per la seva dedicació i esforços per aconseguir els objectius de Nacions Unides. Olef Palmer, Nelson Mandela o Joaquín Ruiz-Jiménez han estat guardonats així les ONG'S Metges sense Fronteres o Amnistia Internacional en són alguns exemples.

Els presidents de l'ANUE han estat:

- Antoni Puigvert i Gorro (1962-1971)
- Anton Cañellas Balcells (1971-1978)³
- Josep Benet i Morell (1978-1984)⁴
- Tristan la Rosa (1985 -1986)
- Francesc Casares i Potau (1987 - 1996)
- Lluís Armet i Coma (1996 - 1999)
- Marina Bru Purón (1999 - 2009)
- Eduard Sagarra i Trias (2009 -)

El tractament arxivístic del fons

L'any 1999 es produí una fuga d'aigua al local d'ANUE, al carrer Fontanella de Barcelona, que va malmetre una part molt important de l'arxiu històric de l'entitat. La documentació que es va poder salvar, documents solts sense una ordenació o classificació lògica, configuren el gruix de documentació que ha ingressat a l'ANC. Durant 5 mesos, un dia a la setmana, es va pre-

parar l'ingrés i en la mida del possible es va poder agrupar la documentació en sèries i es va procedir a l'ordenació, descripció i enregistrament informàtic. El resultat ha estat un inventari-catàleg que conté 975 registres. L'instrument de descripció es pot consultar en línia.

El fons s'ha organitzat d'acord amb el quadre de classificació d'associacions de l'ANC amb alguna singularitat, especialment en els nivells de classificació de les sèries corresponents als òrgans de Govern, incloent la documentació produïda per la Federació Mundial d'Associacions per les Nacions Unides (FMANU). Les sèries corresponents a les relacions internes i externes també s'han singularitzat per fer més entenedor el seu contingut. En quan a la documentació més específica i per tant més executiva de la defensa dels Drets Humans ha estat reunida en la sèrie Campanyes pro Drets Humans.

S'han identificat les següents sèries:

1. ADMINISTRACIÓ GENERAL I ORGANITZACIÓ
– Estatuts i reglaments
– Circulars i instruccions
– Memòries i informes
– Òrgans de Govern (Consell General, Consell Directiu, Assemblees generals, departaments i delegacions, i Federació Mundial d'Associacions de les Nacions Unides)
2. ASSUMPTE JURÍDIC
4. GESTIÓ ECONÒMICA
6. ACTIVITATS DE PROMOCIÓ
7. COMUNICACIONS I PROJECCIÓ PÚBLICA
– Relacions internes i amb òrgans dependents
– Relacions amb els poders públics
– Relacions amb associacions pro-Nacions Unides
– Relacions amb particulars i altres entitats
– Reconeixement de l'organisme (dossiers de premsa)
8. GESTIÓ DELS SERVEIS OFERTS ALS MEMBRES
– Foment a l'ingrés dels membres
– Activitats organitzades per l'organisme
– Activitats no organitzades per l'organisme
9. DOCUMENTACIÓ ESPECÍFICA
– Campanyes pro Drets Humans
– Premis per la Pau

En quant al contingut, els estatuts i els reglaments així com la gestió i deliberació dels òrgans de govern constitueixen les sèries més complertes del fons. Les actes del Consell Directiu i de les Assemblees abasten un període molt ampli des de la legalització de l'ANUE fins als anys 90 del segle XX. També inclou els llibres d'actes dels diferents departaments de l'associació des-

Detall de les destrosses provocades a la documentació de l'ANUE després d'una fuga d'aigua a la seu del carrer Fontanella de Barcelona. 1998. ANUE (fotografies cedides per l'Associació)

tacant la documentació produïda per la Comissió Jurídica de Drets Humans, encarregada d'estudiar casos de violació dels Drets Humans. És molt interessant la correspondència pel cas Pere Rubinat, condemnat a Itàlia en un judici sense la seva presència. L'advocat era Joaquín Ruiz Giménez.

En aquest apartat hem inclòs la documentació produïda per la Federació Mundial d'Associacions de Nacions Unides, especialment la relacionada amb les assemblees plenàries, les deliberacions del Consell Executiu, les comunicacions de tresoreria i del president, i les directrius i comunicacions del Secretariat General.

La correspondència amb associacions pro-Nacions Unides però també amb l'UNESCO, la O.I.T o amb l'ONU, especialment amb l'Oficina Europea de Ginebra, constitueix un testimoni del reconeixement de l'ANUE a nivell internacional. Les missives, protestes, resolucions i declaracions elevades al govern altres institucions franquistes són una prova de la lluita pel res-

pecte als Drets Humans i als Pactes Internacionals que Espanya, com a membre de l'ONU, havia de complir.

Dins de les activitats programades per l'ANUE figuren dos esdeveniments que van produir un volum considerable de documentació:

L'Any Internacional dels Drets Humans (1968)

L'Assemblea Plenària de la Federació Mundial d'Associacions de Nacions Unides a Barcelona el 1979

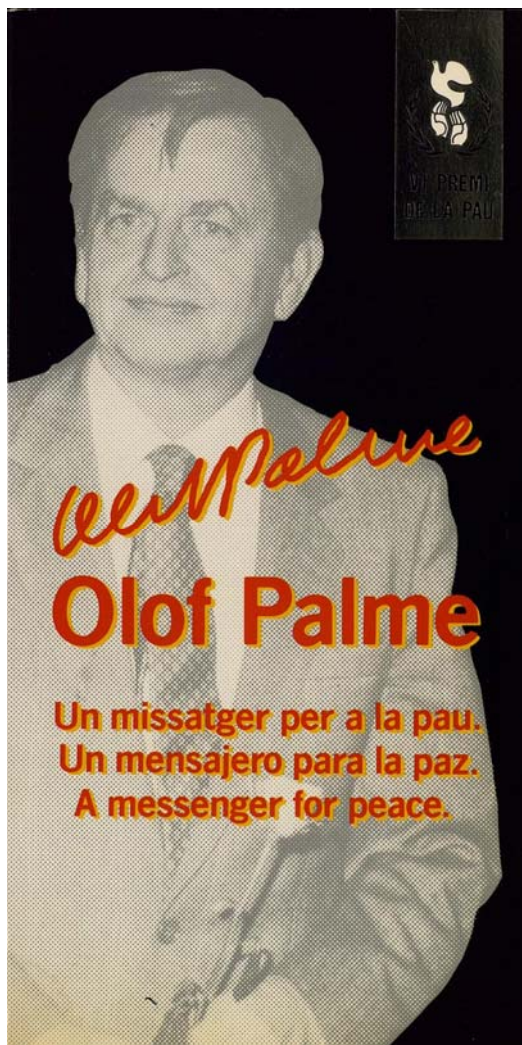
També cal destacar les sol·licituds de permís per a la realització d'activitats elevades, en una primera època, al Cap de Policia de Barcelona i després al Govern Civil. En molts casos es tracta de la única documentació que s'ha conservat i per tant la prova de les conferències, taules rodones, debats i altres actes organitzats per l'entitat.

Però es la sèrie de Campanyes pels Drets Humans la part més significativa i que explica millor els objectius de l'ANUE davant la situació política i social de

l'Espanya del darrer franquisme. Entre les moltes campanyes desenvolupades, destaquem les activitats durant l'Any Internacional dels Drets Humans (1968), la lluita per la commutació de la pena de mort als presos d'ETA del anomenat "Procés de Burgos", la condemna de l'Apartheid i la campanya pro-amnistia desenvolupada en els primers anys de la democràcia.

Per últim, cal destacar la documentació relacionada amb els Premis per la Pau, des de 1980 fins al 1992, que inclou les diferents candidatures, deliberacions del jurat, preparació de l'esdeveniment i correspondència amb el guardonat. Destaquem els premis per la Pau a personatges com José Luis Balbín, Nelson Mandela, Olof Palme, Raul Silva, Mijail Gorbachov o Joaquín Ruiz-Giménez i a entitats com Amnistia Internacional o Metges sense Fronteres.

Amèlia Castan Ranch

Olof Palme, un missatger per a la Pau. VI Premi per la Pau. Badalo-

Notes

1. Per a la història de l'entitat s'ha fet un resum de l'obra d'Enrique VICIEN, *Una trajectòria amb futur. 40 anys d'història de l'Associació per a les Nacions Unides*. Barcelona: Associació per a les Nacions Unides a Espanya, 2001.
2. A l'Estat Espanyol encara no s'havia promulgat una Llei d'Associacions pròpiament franquista. El Decret de 25 de gener de 1941 sobre regulació de l'exercici del dret d'associació deixava, a la pràctica, sense vigència la Llei d'Associacions de 30 de juny de 1887 i atorgava al Ministeri de la Governació el poder de decisió sobre la conveniència o no de legalitzar una associació. La Llei 191/1964, de 24 de desembre, d'Associacions, va derogar definitivament l'antiga llei constitucional i va establir les bases i condicions de noves i antigues associacions. L'ANUE va haver de modificar els seus estatuts.
3. L'Arxiu Nacional de Catalunya conserva el fons del polític i historiador Josep Benet (CAT/ ANC 1-0244).
4. En el fons Anton Cañellas, dipositat a l'ANC, hi ha documentació relacionada amb l'ANUE (CAT/ANC 1-0820).

PILAR AYMERICH, UNA FOTÒGRAFA A L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Entre els fons fotogràfics que es conserven a l'Arxiu Nacional de Catalunya, podem destacar des de finals de 2011 el fons de la fotògrafa Pilar Aymerich, una de les fotògrafes catalanes més reconegudes¹, en especial pels seus retrats. Va ser premi Solidaritat 2002 per la seva actuació destacada en la defensa dels drets fonamentals, i va rebre la Creu de Sant Jordi el 2005.

Aquesta gran dama de la fotografia, treballadora incansable, serena, constant, ordenada i eficaç, ha conservat tota la seva producció fotogràfica des de 1965 fins a l'actualitat. Són més de quaranta cinc anys de professió i de setanta mil imatges –analògiques i digitals– que recorren molts gèneres fotogràfics i moltes temàtiques: els fets polítics (l'antifranquisme, la transició, les manifestacions, el feminisme), el món de la cultura i les arts (l'arquitectura, el teatre, la moda, la música –amb Nova Cançó–), així com múltiples reportatges sobre viatges, animals, cementiris o col·leccionisme. Els seus retrats mereixen una menció apart. Destaquen perquè en ells capta l'ànima dels retratats sintonitzant amb la psicologia del personatge. Això és el que li dona aquell toc especial, a voltes amb les seves escenografies i complements tan ben trobats.

Pilar Aymerich ha mimat el seu arxiu, l'ha organitzat i l'ha tingut en les millors condicions per a facilitar-ne la consulta i explotació², en el seu estudi del carrer Gran de Gràcia de Barcelona. L'estudi, una magnífica sala amb bona il·luminació, guarda totes les càmeres de l'autora i dona pas al laboratori. Aquestes estances es complementaven amb l'arxiu i una antesala amb la biblioteca, on guarda les obres de referència i moltes de les publicacions que editaren les imatges de la autora.

Aquesta idea de conjunt, d'organització i d'amor a la feina feta ens permet entendre la voluntat de l'autora de que sigui una institució pública –l'Arxiu Nacional de Catalunya–, qui conservi i posi a l'abast del públic tot el seu treball en el futur.

Algunes notes biogràfiques

Pilar Aymerich i Puig va néixer a Barcelona l'any 1943. Inicià la seva formació estudiant direcció teatral a l'Escola Dramàtica Adrià Gual, lloc que –en paraules de la fotògrafa– fou un “focus de resistència cultural catalana durant el franquisme, on es refugiaren molts intel·lectuals i on es formà com a persona”. Aquí coneixerà entre d'altres a la seva gran amiga, Montserrat Roig.

Pilar Aymerich al seu estudi del carrer Gran de Gràcia (2011).
Foto: ANC-INM

Poc després marxà a Londres per ampliar estudis. Fou en aquesta ciutat on, a partir de l'any 1965, va començar la seva introducció al món de la fotografia fent pràctiques fotogràfiques i iniciant-se en tècniques de laboratori als estudis “Raphael” de París.

L'any 1968 s'estableix novament a Barcelona³ com a fotògrafa professional i inicia la seva col·laboració amb l'agència CIS. Convertida en fotoperiodista viurà els darrers anys del franquisme i els de la transició, i la seva càmera copsarà algunes imatges que són referent de la nostra història més recent. La mort de Franco, les manifestacions de febrer de 1975 per la llibertat, amnistia i estatut d'autonomia, les primeres jornades catalanes de la dona, la manifestació de l'11 de setembre de 1976, les lluites del moviment obrer i la vaga de fam de Lluís Maria Xirinachs, entre molts altres temes.

Amb Montserrat Roig continuarà compartint amistat però també interessos i feina, treballant “en simbiosi” –com deia l'escriptora– i així editarà les seves fotografies en publicacions periòdiques, primer a “Serra d'Or”, “Destino” i “Triunfo”, i més tard a “El País”, “Fotogramas”, “Cambio 16”, “La Calle”, “Qué Leer”, “Jano” i “Humanidades”. També treballarà com a fotògrafa en l'edició de cobertes de discos i en cartells de tota mena. Però les seves especialitats seran el retrat, el reportatge social i l'arquitectura.

A partir de 1974 comença a col·laborar en mitjans audiovisuals intervenint en programes de TVE com “Personatges” (amb Montserrat Roig), “Crear i viure”, “Per molts anys” o “La lluna”.

Un altre aspecte a destacar és la seva col·laboració en diversos llibres dedicats a importants dones catalanes com [Montserrat Roig](#), [Frederica Montseny](#), [Mercè Rodoreda](#), [Caterina Albert](#) o [Maria Aurèlia Capmany](#) així com les exposicions resultants. Altres llibres de l'autora són: *Els cementiris de Barcelona: una aproxi-*

mació (1981), *Les metamorfosis de Barcelona* (1992), *L'ull de sis fotògrafes* (1998), *7 passejades per l'Havana: la presència catalana i l'evolució de la ciutat els últims dos segles* (1999).

Entre les més de seixanta exposicions on ha participat podem destacar “*Rauxa*” a la galeria Eude (1977), “*1975-1979: Memòria d'un temps*” (2004), sobre la [transició](#) espanyola a Catalunya, “*Resistents: La cultura com a defensa*” (2008) amb 71 retrats de Pilar Aymerich dels principals protagonistes de la cultura catalana de la segona meitat del segle XX, “*La nova cançó, la veu d'un poble*” (2012) i “*Cementiris d'Ultramar*” (2013).

També ha donat classes de fotografia per a l'Àrea de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona i seminaris a l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya. És membre de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya, presidenta de la comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya i membre del Consell Directiu de l'UPIFC (Unió de Professionals de la Imatge i Fotografia de Catalunya).

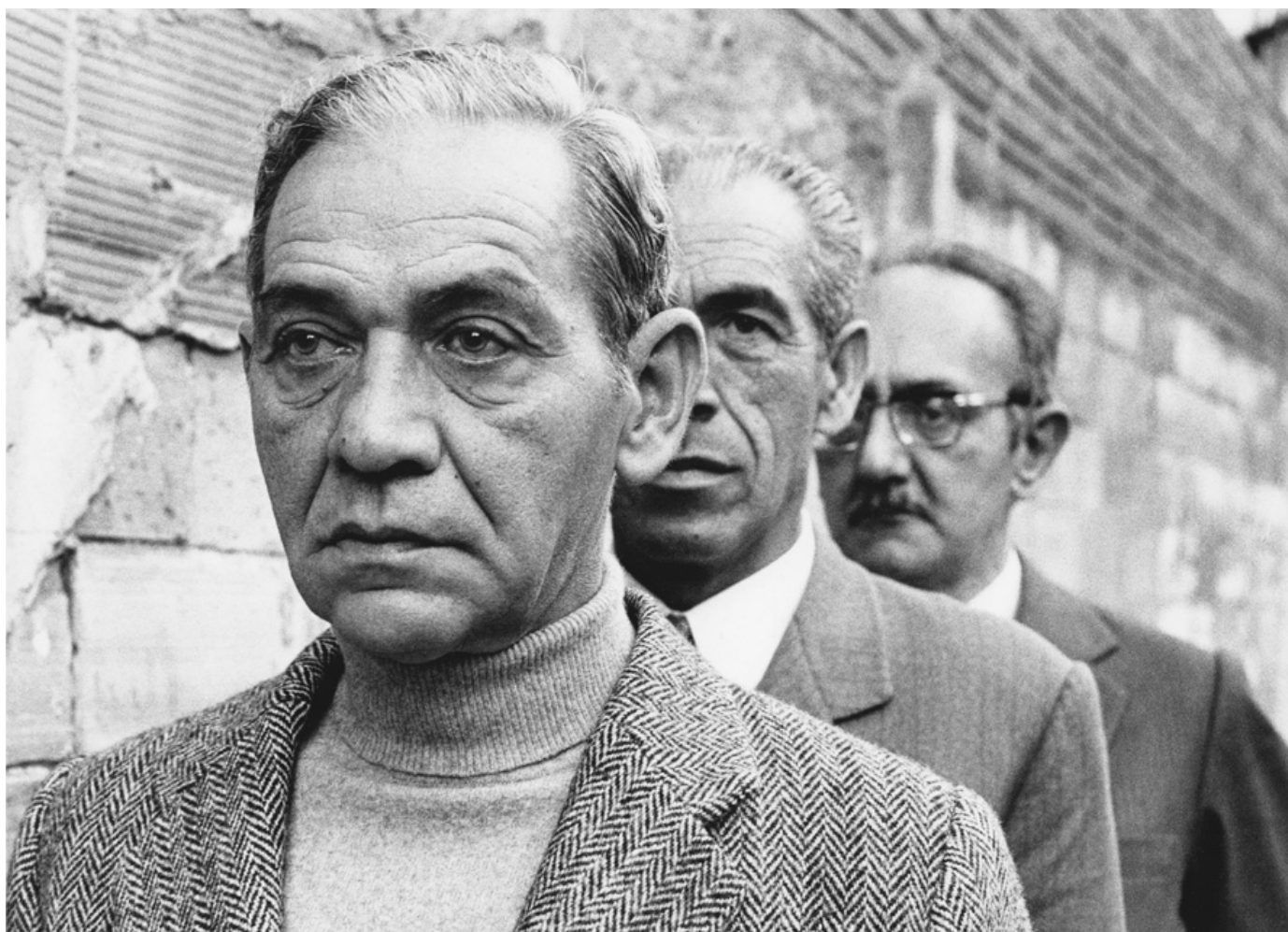
El fons fotogràfic Pilar Aymerich

El fons fotogràfic està constituït per uns 55.000 negatius b/n i color de diferents formats, 10.000 diapositives color, més de 4.000 imatges digitals, 2.378 fulls de contacte i 40 ampliacions 30x40 baritades i virades al seleni. S'inclouen també publicacions i revistes.

Ingressà a l'Arxiu Nacional de Catalunya per compra-venda signada el desembre de 2011. El fons està sotmès a la Llei de Propietat Intel·lectual i els drets econòmics d'explotació, en concret els de reproducció, distribució, transformació de l'obra i comunicació pública de tota l'obra fotogràfica de la autora pertanyen de forma no exclusiva a la Generalitat. A la mort de l'autora i el seu marit passaran de forma exclusiva a la Generalitat fins que entrin a domini públic.

Temàticament la producció de Pilar Aymerich es classifica en sis grans blocs.

En primer lloc hem de destacar els retrats. És l'apartat més quantiós i representatiu de l'obra de

Ferran Planes, Joan Pagés i Joaquim Amat-Piniella, ex deportats catalans del camp de Mauthausen (1977). ANC/ Pilar Aymerich⁴

l'autora amb més de quatre-cents setanta personatges fotografiats. Es caracteritzen per què les sessions de retrats estan realitzades donant visions diverses dels personatges, amb canvis de decorat i vestuari. En molts casos es fa el seguiment del personatge al llarg dels anys. Els primers corresponen a retrats realitzats per a Serra d'Or (acompanyant les entrevistes de Montserrat Roig). Personatges de la cultura catalana com Joan Oliver, Mercè Rodoreda, Pere Calders, Neus Català, Avel·lí Artís-Gener "Tísner", Frederica Montseny, Josep Trueta; deportats; personatges de la resistència interior com Joan Fuster o Josep Benet; intel·lectuals de la transició com Montserrat Roig, Fabià Puigserver, Josep Maria Benet i Jornet, Juan Marsé, Manuel Vázquez Montalbán; membres de la "Nova Cançó" i els seus concerts

Manifestació feminista de 1976 a Barcelona.

Montserrat Roig embarassada del seu fill Roger (1970). ANC/ Pilar Aymerich

Retrat d'Ovidi Montllor per a la portada del disc "Un entre tants" simbolitzant la "fera ferotge" (1972). ANC/ Pilar Aymerich

com Lluís Llach, Maria del Mar Bonet, Francesc Pi de la Serra, Joan Manuel Serrat o Pau Riba, i polítics de la transició a Espanya des de Santiago Carrillo a Manuel Gutiérrez Mellado.

El segon apartat és l'arxiu de l'antifranquisme, transició i feminisme. Aplega fotografies dels darrers anys del franquisme i la transició a Catalunya des de 1975, i especialment les reivindicacions i la lluita de les dones per a la igualtat.

Destaquen les fotografies sobre la llei del divorci, violació maltractaments i la manifestació contra el delictes d'adulteri, amb la imatge que reproduïm i que va ser publicada en diaris de tota Europa. Aquest apartat també inclou reportatges sobre dones treballadores en diferents àmbits (des de la primera dona guàrdia urbana a trompetista). També s'inclou material dels anys noranta des de l'incendi del Liceu a les Olimpíades, sobre les festes de la Mercè i les manifestacions sota el lema "Aturem la guerra".

Completen els fons l'apartat Barcelona, organitzat en tretze subapartats que contenen imatges de la ciutat per il·lustrar la seva història: (des de la Barcelona primitiva a la nova Barcelona) amb els edificis més emblemàtics, les botigues de l'Eixample, els parcs, les escultures, les fàbriques en desaparició, i els barris dormitori; l'apartat cementiris: arquitectura i escultura dels cementiris de Barcelona, la costa mediterrània i el rastre dels emigrants catalans a Sud-amèrica (conté fotografies de la catalogació de panteons i escultura realitzada amb l'arquitecte Oriol Bohigas per a la revista CAU i el material pel llibre amb Carme Riera); els reportatges diversos: animals, refugiats, balnearis, curiositats, Londres als anys setanta... i, en darrer lloc, l'art i col·leccions: tota mena d'objectes pertanyents a col·leccions particulars, fundacions i museus.

Primeres eleccions de la democràcia a Barcelona (15 de juny de 1977). ANC/ Pilar Aymerich

Característiques tècniques

Els negatius blanc i negre han estat revelats amb revelador D76 de Kodak, amb una barreja de químics feta al laboratori de l'autora i amb processat lent per a potenciar-ne la gama de grisos. Els negatius en color s'han revelat mitjançant processos manuals però sense utilitzar revelats abrasius per tal d'aconseguir una conservació òptima: ha emprat el Vericolor de Kodak, i el Fujicolor de Fuji. Per als retrats utilitza Velvia de Fuji i així pot aconseguir tons de pell més suaus i reals. Les diapositives color, fetes amb pel·lícula Kodachrome, també han estat revelades manualment.

Les ampliacions s'han fet sobre paper baritat i estan virades al seleni. Els fulls de contacte de tots els negatius presenten les fotografies marcades, seleccionades i publicades amb l'enquadrament original.

Punt i final

Pilar Aymerich ha estat, segons les seves pròpies paraules, una "pescadora de fotografies" en front als companys més dedicats a la "caça". Una fotògrafa que

ha intentat fer País amb el seu ull, amb la seva manera de mirar, amb la seva càmera i que ha entès la formació cultural del fotògraf com una qüestió vital, aspecte que per ella és, fins i tot, més important que la tècnica.

Imma Navarro i Molleví

Notes

1. Paco Umbral es referí a ella com "una mujer mítica en la foto".
2. Fitxers classificats temàtica i alfabèticament en dossiers que contenen els negatius i els seus contactes. També identificades i classificades per temes, i a voltes alfabètica o cronològicament, tota la producció en diapositiva i en negatiu color.
3. La vivència vital de Pilar Aymerich va inspirar Montserrat Roig el personatge de Natàlia Miralpeix a la novel·la *El temps de les cireres*.
4. Retrat encarregat per Montserrat Roig pel seu llibre *Els catalans als camps nazis*. S'exhibeix al Museu de l'Exili de la Jonquera i sobre ell se'n han fet treballs a la Universitat d'Atlanta i al Canadà.

Noticiari

ELS PAPERS DEL CADCI: MEMÒRIA RECUPERADA

Amb motiu de la commemoració del 110 aniversari de la constitució del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI), i coincidint amb actes d'homenatge a Lluís Companys en l'aniversari del seu afusellament al Castell de Montjuïc, l'Ajuntament de Barcelona, junt amb l'entitat esmentada, ha organitzat l'exposició *Els papers del CADCI. Memòria recuperada*, del 15 d'octubre fins el 6 de gener de 2014, a la sala d'armes del castell de Montjuïc.

L'exposició aplega documents personals conservats pels militants del CADCI i, també, una mostra de la documentació que la *Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos* va confiscar arran de l'entrada de les tropes franquistes a Barcelona, per dur a terme la seva acció repressiva contra les persones i empreses que hi constaven. Una part important dels continguts que es presenten en aquesta exposició, provenen del fons retornat al CADCI l'any 2012, en aplicació de la Llei 21/2005, de 17 de novembre, de restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil custodiats a l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola i de creació del Centre Documental de la Memòria Històrica i que el CADCI va cedir a títol de comodat a l'Arxiu Nacional de Catalunya com a patrimoni col·lectiu del país. Entre la documentació cedida a l'exposició hi ha carnets de militants, avals polítics, permisos de circulació i correspondència.

Pilar Frago Pérez

EL FONS DE JOSEP ESPAR I TICÓ

El passat 22 de juliol va ingressar a l'Arxiu Nacional de Catalunya, a títol de donació, el fons personal de Josep Espar i Ticó. Polític, advocat i empresari català, que ha estat un dels promotors culturals més actius de Catalunya. Josep Espar i Ticó va néixer a Barcelona el 22 de desembre de 1927 i es llicencià en Dret a la Universitat de Barcelona, el 1950. Entre 1954 i 1961 formà part activa del grup CC, format per catalanistes cristians. Va participar activament en la campanya contra Galinsoga i en els "fets del Palau". Posteriorment també intervingué en la campanya contra la desmembració de Lleida i en la de "Volem bisbes catalans". L'any 1974 fou un dels fundadors de Convergència Democràtica de Catalunya. De 1975 a 1977 fou gerent del Con-

grés de Cultura Catalana i l'any 1978, membre del patronat de la Fundació Congrés de Cultura Catalana. L'any 1980 va ser candidat a senador per CiU. Entre 1984 i 1986 va ser secretari general del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Ha estat membre fundador de la companyia discogràfica EDIGSA, de la revista *Cavall Fort*, de la Distribuïdora de Llibres Catalans l'Arc de Berà, del diari *Avui*, de la Fundació Universal de la Sardana i de l'associació *Conèixer Catalunya*. L'any 1984 va rebre la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. En els darrers anys ha participat activament en el "Col·lectiu per un bon traçat del TGV" i en intentar promoure el Tercer Congrés Català. Es autor de: *Amb C de Catalunya: Memòries d'una conversió al catalanisme (1936-1963)*; *Moral de victòria: Camins per a la plenitud de Catalunya*; *Catalunya sense límits: Memòries, 1963-1996*; *Petita història de Catalunya*; *Els Stops a la història de Catalunya* i *Em dic Catalunya i vull presentar-me*, entre altres.

El fons documental, a més d'incloure la documentació generada fruit del seu activisme sociocultural, també reflexa la seva ampla trajectòria com articulista als mitjans de comunicació i la seva participació activa en iniciatives com Amics de Queralt i el Grup d'Estudis Nacionalistes, entre altres.

Pilar Frago Pérez

LA CATALOGACIÓ DEL FONS BIBLIOGRÀFIC JOSEP PUIG I CADAFALCH

La Biblioteca de l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) compta amb un nou fons bibliogràfic catalogat, el fons *Josep Puig i Cadafalch*.

Josep Puig i Cadafalch (Mataró, 1867 – Barcelona, 1956), exercí com a arquitecte, esdevenint tot un referent en aquest àmbit, autor d'obres tan rellevants com la Casa Amatller o la Casa Terrades. Escrigué diversos llibres sobre art medieval català, art romànic i arquitectura gòtica; fou també historiador de l'art, arqueòleg i polític, assumint el càrrec de president de la Mancomunitat de Catalunya (1917–1924), a la mort d'Enric Prat de la Riba. Amb l'inici de la Guerra Civil s'exilià a París i al Rosselló. Un cop retornat a Catalunya va ser nomenat president de l'Institut d'Estudis Catalans (1942 – 1950). Sis anys més tard moria a Barcelona.

El fons personal *Josep Puig i Cadafalch* ingressa a l'ANC l'octubre de 2006. En un primer moment, del conjunt del fons la col·lecció bibliogràfica no es disposa

a la institució, sinó que resta custodiada per un llibreter de vell. Finalment, tots els llibres del fons bibliogràfic que contenen dedicatòries autògrafes ingressen a l'ANC.

La biblioteca d'aquest fons consta d'un total de 373 documents, principalment monografies publicades entre els anys 1900 i 1935, per bé que n'hi ha també alguna del segle XIX i alguna de posterior. La major part foren editades a Barcelona. Els idiomes predominants de les publicacions són el català, el castellà i el francès.

Com s'ha fet esment, pràcticament tots els llibres del fons que es conserven a l'ANC contenen una dedicatòria autògrafa a Josep Puig i Cadafalch, dedicatòries de personatges il·lustres com Pere Bosch i Gimpera, Francesc Cambó, Ventura Gassol, Antoni Rovira i Virgili o Jordi Rubió i Balaguer, entre d'altres. Alguns d'aquests llibres també estan numerats, tractant-se normalment de llibres de curt tiratge.

Entre les diferents publicacions que integren el fons destaquen els llibres que Puig i Cadafalch va rebre de part dels diferents òrgans de la Mancomunitat de Catalunya mentre en fou president, especialment llibres sobre ensenyament i algunes novel·les.

Si ens centrem en la temàtica tractada en les obres, destaquen els llibres referits a l'arquitectura i a l'art en general, amb títols com *L'architecture gothique religieuse en Catalogne, Valence et Baléares* / Pierre Lavedan (París, 1935), *Meditacions sobre la arquitectura* / Joaquim Folch i Torres (Barcelona, 1916), o *Conservación y restauración de monumentos históricos* / Adolf Florensa (Barcelona, 1953); les publicacions de la Mancomunitat de Catalunya o sobre la institució, com ara *Costums sobre termenals, camins i aigües, en terres de pagès* / recollits per l'Oficina d'Estudis Jurídics de la Mancomunitat (Barcelona, 1921), diversos reports, projectes i resums dels acords de la Mancomunitat (anys 1914-1919); biografies, amb títols com *El meu pare que al cel sia: evocació biogràfica* / Josep Conangla (Barcelona, 1922), *Biografia d'Enric Prat de la Riba* / Martí Esteve (Barcelona, 1917) o *Fortuny, la mitad de una vida* / Alfons Maseras (Barcelona, 1932); monografies d'història, com *L'edat de la pedra* / Pere Bosch i Gimpera (Barcelona, 1920), la història local, amb llibres com *Monografia de Santa Maria de Ripoll* / Joan Danés (Barcelona, 1923) o *Girona* / Carles Rahola (Girona, 1925).

Les obres sobre nacionalisme conformen una part important de la biblioteca personal de Puig i Cadafalch, amb referències com ara *Las nacionalidades españolas* / Luis Carretero (Mèxic, 1952) o *Història nacional*

de Catalunya / Antoni Rovira i Virgili (Barcelona, 1922-1934).

Llibres de poesia i novel·la catalana formen part també d'aquesta col·lecció, així com diversos exemplars de la col·lecció *Minerva: col·lecció popular dels coneixements indispensables* (1916-1923).

Del conjunt del fons destaca per la seva singularitat, alguna obra relacionada amb el món dels arxius i de la biblioteconomia, ja que Josep Puig i Cadafalch, com a president de la Mancomunitat de Catalunya, creà la xarxa de biblioteques populars entre 1918 i 1922. Citem la *Classificació decimal de Brussel·les: adaptació per a les biblioteques populars de la Mancomunitat de Catalunya* (Barcelona, 1920) o *Un caire de la bibliofília* / Josep Bonet Matas (Barcelona, 1948).

Poques revistes complementen el fons bibliogràfic, destaquem el títol *Dyonisos: gazette du praticien ami des lettres, des arts et du théâtre* (1937).

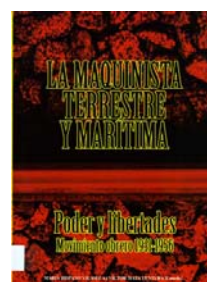
Malgrat tractar-se d'una biblioteca poc extensa, les publicacions que es conserven responen a una personalitat i a una manera de ser de Puig i Cadafalch polifacètica, amb temàtiques tan diverses com les que ell va desenvolupar al llarg de la seva vida, l'arquitectura, l'urbanisme, la història de l'art, la política, la cultura i la llengua catalanes.

El catàleg de la biblioteca és consultable a través de la pàgina Web de l'ANC <http://anc.gencat.cat> i també a través de la pàgina Web del catàleg col·lectiu de la xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya <http://catalegbeg.cultura.gencat.cat>.

Mireia Bo i Gudiol

Publicacions

- 30 anys, Institut Cartogràfic de Catalunya : l'ambició de la mesura (1982-2012)** / [direcció: Jaume Miranda i Canals]. Barcelona : ICC, Institut Cartogràfic de Catalunya : Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat, 2013. 385 p.
- Antoni Rovira i Virgili :1882-1949** / [selecció a cura de: Teresa Rovira i Lluís Duran]. [Barcelona] : Generalitat de Catalunya, DL 1999. 52 p.
- Armengol, Montse. **El Fil roig : UGT de Catalunya, 125 anys lluitant, 1888-2013** / assessorament històric: José Luis Martín Ramos, Josep Antoni Pozo González. Barcelona : Sàpiens, 2013. 143 p. (Històries ugetistes ; 3)
- Arxiu Nacional de Catalunya. **El Fons del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Període democràtic, 1977-1997** / Amèlia Castan Ranch, Marià Hispano Vilaseca. Barcelona : Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museu i Patrimoni, Arxiu Nacional de Catalunya, 2012]. XXXIV, 492 p.
- Balcells, Albert. **La Universitat de Barcelona i el Parlament de Catalunya durant la Guerra Civil de 1936**. Barcelona : Institut d'Estudis Catalans, Secció Històrico-Arqueològica, 2013. 117 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica ; 93)
- Bacardí, Montserrat. **Catalans a Buenos Aires : records de Fivaller Seras**. Lleida : Pagès, 2009. 207 p., [16] p. de lám. (Guimet ; 120)
- Beaumelle, Agnès de la. **Joan Miró : 1893-1983**. Paris : Centre Pompidou, 2013. 95 p. (Monographies)
- Cabana, Francesc. **El Crepuscle de les caixes : de deu caixes a una**. Barcelona : Dèria, 2012. 235 p.
- Dalmau i Ribalta, Antoni. **El Procés de Montjuïc : Barcelona al final del segle XIX**. Barcelona : Ajuntament de Barcelona : Base, 2010. 604 p. (Base històrica ; 63)
- Férriz Roure, Teresa. **La Edición catalana en México**. [Mèxic] : Colegio de Jalisco : Orfeó Català de Mèxic ; [Barcelona] : Generalitat de Catalunya, 1998.189 p.
- Fortuny, Marià. **La Batalla de Tetuan de Fortuny** / [autors: Jordi A. Carbonell, Francesc M. Quílez, Josep Sánchez ; correcció/ traducció: Susanna Méndez, Richard Lewis Rees]. Barcelona : Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2013. 222 p. (Context ; 1)
- Joan Comorera torna a casa** / a cura de Carme Cebrián. Barcelona : Pòrtic, 2009. 424 p., [16] p. de lám. (Pòrtic testimonis ; 6)
- Jornades d'Estudi Sobre el Municipi Abans de la Nova Planta, 1716 (2008 : La Fatarella). **Actes de les Jornades d'Estudi Sobre el Municipi Abans de la Nova Planta, 1716 : el cas de La Fatarella** / Josep Serrano Daura, coord. Tarragona : Diputació de Tarragona, 2013. 443 p.
- Josep Tarradellas, o, La reivindicació de la memòria (1899-1988)** / [comissariat : Jordi Casassas]. Lleida : Pagès ; Barcelona : Diputació de Barcelona, 2003. 290 p., [28] p. de lám. (Guimet ; 67)
- Joseph i Mayol, Miquel. **El Salvament del patrimoni artístic català durant la Guerra Civil**. Barcelona : Pòrtic, 1971. 163 p. (Llibre de butxaca ; 36)
- La Maquinista Terrestre y marítima : poder y libertades : movimiento obrero 1934-1956** / [Marià Hispano Vilaseca i Víctor Mata Ventura, coords]. [Barcelona] : Fundació Museu històricsocial de la Maquinista Terrestre i Marítima, S.A. i de Macosa ; [Madrid] : Gobierno de España, Ministerio de la Presidencia, [2012?]. 143 p.
- Martínez Carrasco, Alejandro. **D'Ors y Ortega frente a frente**. Madrid : Dykinson, 2013. 291 p.
- Mayayo i Artal, Andreu. **La Veu del PSUC : Josep Solé i Barberà, advocat : 1913-1988**. Barcelona : l'Avenç, 2007.443 p. (Noms propis)
- Pàmies, Teresa. **Ràdio Pirenaica : emissions en llengua catalana de Radio España Independiente (1941-1977)**. Valls : Cossetània, 2007. 135 p. (Memòria del segle XX ; 8)
- Pessarrodona, Marta. **El Exilio violeta : escritoras y artistas catalanas exiliadas en 1939** / traducció de Mireia Sust. Barcelona : Meteora, 2010. 279 p.
- La Revolució de l'aigua a Barcelona : de la ciutat preindustrial a la metròpoli moderna, 1867-1967** /

- Manuel Guàrdia, editor. Barcelona : Ajuntament de Barcelona, 2011. 188 p. (Col·lecció pòsits ; 7)
- Sintes i Bou, Montserrat. *La Jobac (1974-1992) : Desencís i utopia de la joventut a Catalunya*. Barcelona : Saragassa, 2011. 203 p. (El cistell ; 20)
- Tappi, Andrea. *SEAT : modelo para armar : fordismo y franquismo (1950-1980)*. Alzira : Germania, cop. 2010. 188 p. (Materials d'història de l'arxiu ; 2)
- Taulé i Tello, Albert. *Trabal 1939 : l'esperit de Roissy-en-Brie*. 2012. 125 p.
- Teixidor i Colomer, Anna. *Josep Puig Pujades, líder del republicanisme empordanès*. Barcelona : Fundació Josep Irla, 2013. 189 p.
- Torralba, Francesc. *Els Fonaments prepolítics de la política*. Barcelona : Centre d'Estudis Jordi Pujol, 2013. 16 p. (Pensament, Acció, Papers, Anàlisi ; 07)
- Vademécum de historia contemporánea de España : de la Guerra Civil a la democracia : guía de archivos, instituciones, bibliotecas, asociaciones, museos y lugares de memoria* / edited by: Anna Pelka. Madrid ; Berlin : Fundación Federal para la Investigación y Evaluación de la Dictadura Comunista en la RDA, 2012. 213 p.
- Vargas González, Alejandro. *Los Novelistas de la Gran Guerra : 1914-1918 : testigos de un mundo que agoniza*. Vilafranca del Penedès : Erasmus, 1912. 201 p. (Pensamiento del presente ; 55)
- Vicente Izquierdo, Manuel. *La Festa de Treball : la primera gran festa popular de la Catalunya Democràtica*. Barcelona : Base, 2011. 314 p. (Base històrica ; 77)

ÀREA DELS FONS DE L'ADMINISTRACIÓ

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA

Departament d'Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat de Catalunya

Expedients del Registre industrial (1979-1994), 25 m. Base de dades Access format d'intercanvi amb 2.485 registres. Transferits per l'Arxiu Central d'Empresa i Ocupació. Accés restringit. [Fons 296, ingrés 3160]

Departament d'Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat de Catalunya

Expedients d'instal·lacions elèctriques de baixa tensió (1990-1997), 67,8 m. Base de dades Access format d'intercanvi amb 9.197 registres. Transferits per l'Arxiu Central d'Empresa i Ocupació. Accés restringit. [Fons 296, ingrés 3161]

Delegació Territorial a Barcelona del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya

Expedients de regulació d'ocupació resolts pel/la Delegat/da Territorial de Barcelona (1992), 16,8,2 m. Base de dades Access format d'intercanvi amb 2.091 registres. Transferits per l'Arxiu Central d'Empresa i Ocupació. Accés lliure amb restriccions. [Fons 243, ingrés 3169]

Delegació Territorial a Barcelona del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya

Expedients de regulació d'ocupació resolts pel/la Delegat/da Territorial de Barcelona (1993), 38,8 m. Base de dades Access format d'intercanvi amb 4.365 registres. Transferits per l'Arxiu Central d'Empresa i Ocupació. Accés lliure amb restriccions. [Fons 243, ingrés 3170]

ÀREA DELS FONS HISTÒRICS

FONS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Fons *Centro Español de Moscú (AGE)*

Sol·licituds d'ingrés i fitxes de socis de la Sociedad de Emigrados Españoles en la URSS, fitxes de socis del Centro Español de Moscú; fitxes de brigadistes soviètics a la Guerra Civil espanyola. 1936 – 1990. 0,1 m.

Fons *Coordinació Escolar*

Notes de les primeres reunions, enquestes i redacció dels principis generals; convocatòries, notes i actes de reunions dels representants de les escoles; organigrames i composició de les Juntes de Coordinació d'Escoles, de la Junta Rectora i de les comissions; Gestora d'escoles, assessoria, serveis i interassessorament; Junta Pedagògica, formació de mestres, publicacions, nuclis, investigació pedagògica, estudis i

enquestes; Junta econòmica, pressupostos comptes, sensibilització, projecte de gestoria, pla d'ajuda als centres i edificis escolars; comunicació general, amb editorials i amb escoles; i llistats i documentació de les escoles membres. 1966 – 1979. 0,8 m.

Fons Amics de l'Institut-Escola

Constitució i estatuts, llibres d'actes de les assemblees generals i les juntes directives, gestió administrativa i econòmica, comptabilitat i tresoreria, circulars informatives, gestió i organització de les activitats i excursions per als socis, correspondència entre associació i associats i amb les institucions i tercers, llistats i gestió dels associats, recull de premsa sobre l'activitat de l'entitat, documentació de la recepció del Premi Catalunya d'Educació i de l'edició de "La Petita història de l'Institut-Escola". Documentació no textual: Premi Catalunya d'Educació. 1956 – 2010. 0,4 m.

Fons Col·lectiu d'Escoles per l'Escola Pública Catalana (CEPEPC)

Actes de reunions, subvencions, debats i enquestes d'entitats precedents; estatuts; Assemblees d'escoles; Comissió Gestora; Consell Executiu; debats, estudis i enquestes; negociació del procés d'integració i propostes; circulars internes i informacions; pressupostos, diaris, factures i gestió de recursos; Seguretat Social, nòmines i ERO; contractes i convenis subscrits; suport tècnic al procés d'integració i al personal; subvencions i concerts educatius; comissions especials; fulls de propaganda, comunicats de premsa, publicacions i actes organitzats; participació en campanyes i activitats; recursos d'informació; i expedients d'escoles membres. Biblioteca: 1 monografia. 1968 – 2005. 10,8 m.

Fons Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE)

Estatuts i reglaments, llibres d'actes i documentació relacionada amb la gestió i deliberació dels seus òrgans de govern; documentació produïda per la Federació Mundial d'Associacions de Nacions Unides, especialment assemblees plenàries, Consell Executiu i directrius del Secretariat General; correspondència interna i externa, amb associacions i particulars, i especialment la relació de l'ANUE amb les institucions franquistes; campanyes pels Drets Humans i atorgament del Premi per la Pau. 1962 – 1990. 3,8 m.

Fons Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)

Documentació del període de la clandestinitat, l'exili a França i la transició democràtica, procedent de diversos òrgans centrals i territorials i sobretot de

persones relacionades amb el partit: Sebastià Piera, Francesc Panyella i Farreras, Josep Grau Soler, Josep Pàmies, Melcior Cartón, Defí Figuerola Asens, Felip Barjau Riera, Esperanza Ruiz i Carles Vallejo. 1937 – 2006. 1,3 m.

FONS COMERCIALS I D'EMPRESES

Fons Grup Bosch Aymerich

Arxiu General del grup d'Empreses Bosch Aymerich, dedicades majoritàriament a l'explotació immobiliària i el turisme d'Alta Muntanya. La documentació està integrada per expedients ordenats alfabèticament pel nom de l'empresa i /o per l'assumpte. Completa la sèrie els llibres de comptabilitat auxiliars i de caixa de les diferents empreses i del Grup ByA. 1950 – 2010. 18,8 m.

Fons El País Cataluà

Dossiers de redacció i la col·lecció completa de l'edició catalana del diari i el suplement setmanal. 1982 – 2012. 150,9 m.

FONS PERSONALS

Fons Josep Maria Bosch Aymerich

Testamentaria de Martina Aymerich que inclou registres de propietat, censos i altres actes referents a terres de les comarques gironines, especialment a Castelló d'Empúries. Inclou també arrendaments d'un immoble al carrer Sant Francesc de Girona. D'altra banda, documentació professional de Josep Maria Bosch Aymerich (currículums i informes confidencials sobre els càrrecs i la solvència econòmica. 1845 – 1971. 0,3 m.

Fons Juan Cobo García (AGE)

Carnets i documents identificatius i documentació administrativa referent al seu temps de residència a la Unió Soviètica; carnets personals i documentació identificativa de la seva esposa, Encarnació Orts Calvo, així com carnets d'afiliació al Partit Comunista d'Espanya; certificats de treball que acrediten el currículum laboral abans de la Guerra Civil espanyola; còpia de la causa instruïda contra ell davant el Tribunal Especial per a la Repressió de la Maçoneria i el Comunisme; carnet d'afiliació a la CNT d'Espanya; i carnets d'associat a les entitats d'emigrats espanyols a la URSS. 1926 – 1990. 0,1 m.

Fons Pau Casals

Dos plec de correspondència tramesa per Pau Casals a Rafael Moragas entre el 25 de febrer de 1940 i el 31 de desembre de 1947 (102 unitats); un plec de notes manuscrites per Pau Casals i Rafael Moragas

pertanyents a entrevistes (sens data) (20 fulls); i un CD-R que conté la reproducció digital de la documentació citada amunt. 1940 – 1947. 0,1 m.

Fons Antoni Rovira i Virgili

Articles periodístics publicats per Antoni Rovira i Virgili des del 1902 fins a la seva mort el 1949. (majoritàriament es tracta de reproduccions), correspondència rebuda i enviada durant l'exili amb els seus companys de partit. Destaquen les cartes creuades amb Josep Irla, Josep Tarradellas, Claudi Ametlla o Amadeu Hurtado; apunts, notes i esborranys d'obres publicades i inèdites documentació d'activitat política relacionada amb el Consell Assessor de la Presidència de la Generalitat, especialment les ponències elaborades pels seus membres. 1892 – 2012. 2,3 m.

Fons Antoni Rovira i Comes

Documentació de nacionalització francesa, certificats d'estudis, correspondència familiar, memòries dels temps d'exili; articles i expedient docent; escrits de creació; correspondència amb Josep Tarradellas; necrològiques i cartes de condol a la seva mort; obra aliena. 1943 – 1990. 0,1 m.

Fons Rafael Vidiella i Franch (Josep Rucosa i Vila)

Documents identificatius i personals (passaport, document d'identitat, carta internacional de premsa, certificat de matrimoni i sol·licitud de pensió), d'altres de la mateixa tipologia relatius a altres membres del seu entorn i correspondència familiar; escrits de memòries i polítics de Rafael Vidiella, així com correspondència amb les institucions i els particulars (en destaquen les bescanviades amb José Monllaó Panisello i Teresa Pàmies); i homenatges rebuts. 1936 – 1983. 0,1 m.

Fons Josep Espar i Ticó

Documentació de l'administració del patrimoni familiar a Balaguer; promoció de la cultura catalana: EDIGSA (1962 - 1995), Arc de Berà. Centre difusor d'edicions catalanes (1971 - 1995) i diari AVUI (1973 - 1982); articles als mitjans de comunicació escrits; monografies ("Amb C de Catalunya" i "Quo vadis Catalunya?"); correspondència particular (1951 - 1999); organització del Congrés de Cultura Catalana, creació de la Fundació Congrés de Cultura Catalana i participació als Amics de Queralt i el Grup d'Estudis Nacionalistes. 1932 – 2009. 4,5 m.

Fons Josep Bartolí

Documentació identificativa, residència i nacionalització; contractes i factures d'administració; gestió de l'obra; agendes i contactes; documentació mèdica; correspondència familiar; activitat com a dibui-

xant i il·lustrador; relacions de l'obra pictòrica; correspondència professional; manuscrits autobiogràfics i polítics, obra publicada i guions cinematogràfics; correspondència; documentació de viatge; apunts biogràfics, articles i crítiques sobre l'obra; organització de les exposicions individuals i col·lectives; notícies i reculls de premsa. 1903 – 2009. 2,9 m.

Fons Montserrat Roig

Text original de la traducció en llengua anglesa de l'obra "El Temps de les Cireres"; justificació de l'autora de la traducció; i correspondència amb Montserrat Roig i possibles editors (11 unitats). 1981 – 2012. 0,1 m.

Fons Arxiu Particular Ferran Valls i Taberner

Documentació de la sèrie general, números 4209 a 4217. 1908 – 1990. 0,1 m.

Documentació de la sèrie general, números 4218 a 4227. 1823 – 2009. 0,1 m.

Fons Juan Ramón Masoliver

Cròniques com a corresponsal de guerra a Sant Sebastià (articles mecanoscrits enviats a les cadenes radiofòniques de la Itàlia feixista Radio Verdad i Upsi, i al "Legionario Italiano" (4 unitats). 1937 – 1939. 0,1 m.

Fons Araceli Ruiz Toribio (AGE)

Imatges d'Araceli Ruiz Toribio a la URSS i a l'Estat Espanyol, com a presidenta de l'entitat Niños de la Guerra Asturias, "Cuaderno de estudio de Araceli Ruiz en el año 1936" i diploma de la primera comunió. 1930 – 1980. 0,1 m.

COL·LECCIONS

Col·lecció de manuscrits i documents textuals solts de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Peritatge realitzat per Galtier Hispania dels edificis, maquinària i terrenys propietat de l'Editorial Bru-guera, S.A. a l'immoble del carrer Camps i Fabrés número 5 de Barcelona i a la fàbrica situada a la carretera N-152 km 21,6 de Parets del Vallès, en el moment de la liquidació de la societat. 1986.

Col·lecció documental sobre l'exili català al segle XX de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Butlletí del Centre Català de Guadalajara (Mèxic), núms. 1- 180. Relligat en dos volums enquadernats en pell. 1961, febrer - 1976, gener.

ÀREA DELS FONDS D'IMATGES, GRÀFICS I AUDIOVISUALS

FONS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Fons *Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE)*

200 positius b/n i 208 positius color amb imatges amb diverses activitats de l'associació.

Fons *Col·lectiu d'Escoles per l'Escola Pública Catalana (CEPEPC)*

259 negatius b/n, 659 positius b/n, 309 diapositives color, 365 positius color, 39 cartells i 6 dibuixis, sobre l'activitat associativa de l'entitat.

Fons *Centro Español de Moscú (AGE)*

2008 negatius b/n sobre les activitats del centre i l'atenció als nens exiliats a Rússia.

Fons *Club Excursionista de Gracia (CEG)*

24 cassets amb enregistraments de concerts de cant coral.

Col·lecció de manuscrits i documents solts textuais de l'ANC

4 positius b/n i 3 plànols, sobre l'empresa Matesa S.A.

FONS PATRIMONIALS I FAMILIARS

Fons *Arxiu del Marqués d'Alfarràs*

118 negatius b/n amb fotografies de caire familiar.

FONS PERSONALS

Fons *Agustín García Clavé (AGE)*

89 positius b/n sobre l'estada d'Agustín García a Ucraïna amb la seva mare, la pedagoga Glòria García Clavé.

Fons *Antoni Rovira i Comes*

8 positius b/n i un casset a l'enregistrament de la cerimònia d'enterrament d'Antoni Rovira.

Fons *Antoni Rovira i Virgili*

1 positiu b/n del ple del directori d'ERC a Montpel·lier, l'any 1944. 3 cartells sobre actes al voltant la figura de Rovira i Virgili.

Fons *Araceli Ruiz Toribio (AGE)*

27 positius b/n i 2 positius color d'Araceli Ruiz Toribio a la URSS i a l'Estat Espanyol, com a presidenta de l'entitat Niños de la Guerra d'Astúries.

Fons *Eduardo Hernández Cardona*

61 positius b/n, totes fotografies aèries, del Servicio Aeronáutico Naval, de Catalunya i d'altres indrets de la península; 9 negatius b/n amb fotografies de caire familiar; 2 dibuixos.

Fons *Joan Cervera i Batariu*

7 bobines magnetofòniques, 56 cassets, 11 vídeos VHS, amb enregistraments de temàtica excursionista.

Fons *Joan Playà i Espinal*

Una filmació de la visita de Francisco Franco a la nova Central tèrmica de Badalona, el 21 d'octubre de 1957.

Fons *Josep Bartolí*

667 negatius b/n, 13 negatius color, 18 diapositives b/n, 175 diapositives color, 698 positius b/n, 479 positius color, 23 cartells, 7 cassets i pel·lícula i 3 vídeos, de caire personal i sobre la seva activitat professional.

Fons *Josep Conangla i Fontanilles*

145 negatius b/n, 243 positius b/n, 1 diapositiva color, 3 positius color, i 8 estampes. Són fotografies familiars, del Centre Català, sobre Francesc Macià, Pau Casals, i un dossier fotogràfic de la *Sociedad de Beneficiencia de Naturales de Cataluña*.

Fons *Juan Ramón Masoliver*

21 negatius b/n i 62 positius b/n, de caire personal i familiar, i de la activitat de Juan Ramón Masoliver com a periodista i de la Guerra Civil.

Milagros Reguera González (AGE)

164 positius b/n sobre les activitats de Milagros Reguera González, niña de la Guerra a la URSS.

Rafael Vidiella i Franch (Josep Rucosa i Vila)

44 positius b/n de temàtica política i fruit de la seva activitat clandestina.

COL·LECCIONS

Col·lecció de manuscrits i documents solts de l'ANC

70 negatius color, 1 diapositiva color, i 70 positius color, sobre el peritatge realitzat per Galtier Hispania dels edificis, maquinària i terrenys propietat de l'Editorial Bruguera, S.A. a l'immoble del carrer Camps i Fabrés número 5 de Barcelona i a la fàbrica situada a la carretera N-152 km 21,6 de Parets del Vallès, en el moment de la liquidació de la societat.

EXPOSICIONS

Exposició: *Setmana Santa, Barcelona 1962*

Fotografies d'Ignasi Marroyo

Dates: del 8 de juny al 9 de desembre

Lloc: Seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya,
Carrer de Jaume I, 33-51 – Sant Cugat del Vallès

Horaris: De dilluns a divendres, de 9 a 20 h
Dissabtes de 9 a 14 h (excepte el mes d'agost)

Exposició: *Cartells de la Guerra Civil a Catalunya*

Dates: del 6 del 22 de novembre

Lloc: seu de l'Arxiu Comarcal de la Terra Alta
[ACTA]

Carrer Doctor Ferran, 59

43780 Gandesa (Terra Alta)

Tel. 977 421 634

Del 6 de novembre fins el 20 de novembre es podrà visitar a l'Arxiu Comarcal de la Terra Alta l'exposició itinerant produïda per l'ANC "Cartells de la Guerra Civil a Catalunya", amb motiu del 75è aniversari de la Batalla de l'Ebre.

Més informació: acterraalta.cultura@gencat.cat

Exposició: *El món del treball industrial a la Catalunya del primer terç del segle XX*

Dates: del 13 de desembre del 2013 al 6 de gener del 2014

Lloc: Museu Etnogràfic de Ripoll

Plaça de l'Abat Oliba s/n 17500 Ripoll

L'Arxiu Comarcal del Ripollès [ACRI] inaugurarà el proper dia 13 de desembre, a la planta baixa del Museu Etnogràfic de Ripoll l'exposició: «El món del treball industrial a la Catalunya del primer terç del segle xx: les llavors de la revolució», que forma part de les exposicions itinerants de l'Arxiu Nacional de Catalunya.

La mostra constarà d'una cinquantena de fotografies que expliquen el rerefons social del procés de la industrialització, el qual va propiciar la lluita dels obrers i obreres catalans per aconseguir unes condicions de vida i de treball dignes i el reconeixement dels seus drets socials.

Edita:
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Arxiu Nacional de Catalunya
Carrer Jaume I, 33-51
08195 - Sant Cugat del Vallès

Direcció: Josep M. Sans i Travé
Consell de Redacció: F. Balada, J. Fernández, À. Bernal,
I. Navarro, F. Olivé, R. Cruellas, I. Gómez

Coordinació: F. Olivé

Web: <http://www.anc.gencat.cat>
A/e: anc.cultura@gencat.cat

ISSN: 1695-9000
Dip. Legal: B.27.802-2002